

SOCIALISME VE DE SOCIETAT

---

15 tesis per bastir un socialisme contemporani

Carles Martí Jufresa

- 2017 -

ÍNDEX

Introducció.....	3
Tesi 1: Un altre món sempre és possible	5
Tesi 2: La sobirania és individual	7
Tesi 3: Socialisme ve de “societat”	10
Tesi 4: No hi ha llibertat sense igualtat	13
Tesi 5: Els drets marquen les fites del progrés	15
Tesi 6: Compartir, cooperar, codecidir	18
Tesi 7: Democràcia deliberativa per codecidir.....	20
Tesi 8: Redistribuir per compartir.....	23
Tesi 9: Federalisme per cooperar	26
Tesi 10: Internacionalisme vol dir cosmopolitisme.....	28
Tesi 11: República Federal Europea	31
Tesi 12: El laborisme té tot el sentit	34
Tesi 13: L’ètica del convenciment	37
Tesi 14: La ideologia va per davant	39
Tesi 15: La utopia societària	42
Bibliografia	44

Introducció

El socialisme té sobradament acreditada la seva utilitat, el seu servei al progrés de la humanitat en un passat més llunyà i en temps recents, alhora al món i al nostre país.

Colze a colze amb el moviment obrer i moltes vegades en sintonia amb altres forces polítiques, el socialisme ha buscat en tots els racons de la dinàmica social (política, economia, cultura, relacions interpersonals...) propostes per oferir dignitat i respostes als anhels dels éssers humans.

La generalització de la democràcia com principi per a la presa de les decisions polítiques, la progressiva igualtat dona-home, els drets socials universalitzats (escola, sanitat, cultura, pensions, habitatge, transports...) i les millores laborals dels treballadors (des de la jornada de 8h i les vacances pagades fins a les pensions no contributives o la integració de les persones que tenen una discapacitat) –l'Estat del Benestar en definitiva- així com l'última generació de llibertats civils (avortament, matrimoni homosexual...) són conquestes iniciades, impulsades o culminades per militants o per governs socialistes en d'altres països o a casa nostra.

A Catalunya, l'autogovern, la unitat civil i la cohesió i el progrés socials també tenen molt a veure amb les idees i les polítiques socialistes (1er i 2n Estatut, recuperació lingüística i cultural, .cat, JJO, grans infraestructures, municipalisme... entre moltes altres fites).

Tot això és innegable i constitueix un formidable bagatge de compromís i èxit polític però no és menys cert que els partits socialistes estem actualment sotmesos a un fortíssim qüestionament per part dels mitjans i l'opinió publicada en paral·lel a una important desafecció de l'opinió pública que conformen els votants.

A què respon aquesta situació? És un càstig a la nostra pràctica política última, a errors conjunturals de govern? És la simple però inexorable alternança democràtica que tard o d'hora revertirà? És un problema de lideratges desencertats, pràctiques organitzatives obsoletes i màrqueting polític ineficient? És un allunyament generacional per incapacitat d'adaptació i per tant de pèrdua de vigència en el món post crisi del s. XXI? O és que el socialisme s'ha buïdat ideològicament, en part per assoliment d'alguns dels seus objectius, en part per contaminació d'altres pensaments polítics i en part per excessiu pragmatisme en la direcció dels poders públics? És que ja no vol dir res ser socialista, defensar que el socialisme és la millor política possible?

Cadascú tindrà la seva interpretació però per a mi avui i aquí, a Catalunya, a Espanya, a Europa i al Món el socialisme continua tenint ple sentit perquè pot seguir representant un espai polític i ideològic diferenciat que milions d'éssers humans subscriguin. Perquè és una forma específica d'entendre la realitat en què vivim que proposa un model que es creu òptim per a l'organització econòmica, social i política (l'autèntica *societat*, és a dir la unió lliure d'individus iguals disposats a progressar compartint, cooperant i codecidint) i que per tant es proposa com a instrument teòric capaç de transformar efectivament aquesta realitat.

Per això m'atreveixo modestament a presentar-vos 15 tesis que crec permeten estructurar el socialisme contemporani. Són quinze tesis que s'han anat configurant en la meua reflexió política al llarg dels últims anys, a partir de la meua experiència de militància, de representació i de govern complementada amb la lectura i estudi d'una bibliografia que referiré després de l'exposició del contingut de les tesis.

Serà una exposició segurament excessivament concentrada (perquè el format bloc ho requereix però també perquè el meu estil i fins i tot la meua forma de ser ho són) i en què cap de les idees que hi figuren, individualment considerades, és particularment meua (moltes les he tret d'altres autors i les que creia haver pensat pel meu compte finalment també les he trobat en els llibres) però sí que em faig completament responsable de la seva ordenació i de la síntesi conceptual que en resulta. Una síntesi que evidentment poso a disposició de tothom que vulgui.

Algú va dir, no sé si de manera afortunada, que l'autèntica originalitat consisteix en tornar a l'origen i reescriure una nova versió. I això és el que, encertadament o no, vull proposar-vos: bastir un socialisme contemporani a partir dels pressupòsits inicials en els que es basava al 1834 Pierre Leroux quan va ser el primer en utilitzar el concepte socialisme en un tractat filosòfico-polític.

Espero merèixer la vostra atenció.

Un altre món sempre és possible

Natura/Cultura: la gran dualitat que presideix la condició humana. Natura és el que ens ve donat –biologia, genètica, medi i vida que ens envolta-. Cultura és tot el que hi hem afegit – agricultura i paisatge, ciència i tecnologia, pensament i arts...-. Natura és l'innat, Cultura és l'adquirit, l'après. I si bé la nostra continuïtat animal (tant biològica com etològica...) amb la resta d'ésser vius és inqüestionable també ho és que el que defineix i caracteritza l'espècie humana és la Cultura. Construir el món humà ha estat i segueix essent allunyar-se de la natura alterant-la, intentar dominar-la, modelar-la. Perquè l'ésser humà no sobreviu en base a la seva capacitat d'adaptar-se al medi (o en funció de quedar seleccionat pel medi com precisa el darwinisme per a la resta d'espècies) sinó que adapta, transformant-lo, el medi per sobreviure (per alimentar-se, abrigar-se, curar-se, protegir-se...). La diversitat lingüística (un entramat de milers de llengües en perpètua evolució, totes elles úniques però traduïbles i intercomprensibles i que permeten les idees i el coneixement), les matemàtiques (eina conceptual que fonamenta tota la tecnologia i l'economia) i la creació artística (que volent reproduir la realitat imagina altres realitats i eixampla les fronteres de l'experiència) són les eines més poderoses de la cultura humana mentre que les ciutats són la màxima expressió d'aquestes eines per construir i canviar el món.

Com una paradoxa, podem dir que la Naturalesa humana és la cultura. La nostra història és, mirada des d'aquesta perspectiva, el recorregut del nostre distanciament de la natura primigènia cap a una segona natura autoconstruïda feta de normes, idees i costums culturals que també se'ns acaben arrelant. Les tradicions, transmises i apreses al llarg de generacions, acaben fixant en nosaltres "instints" culturals, rols i comportaments que ens semblen consubstancials, "naturals" (el més poderós ha estat segurament el que estereotipava homes i dones). Però la cultura sempre s'escapoleix i ens allibera: dels condicionaments de la natura o dels seus propis constrenyiments. La cultura, des de la seva aparició, que els antropòlegs identifiquen amb el llenguatge articulat que permet formar i expressar conceptes abstractes i amb el tabú de l'incest com a primera norma universal de la nostra espècie, és heterogeneïtat, heterogàmia, és barreja que engendra diversitat, és multiplicitat i pluralitat en acte o en potència. La cultura sempre afavoreix l'aparició de diversos camins, opcions, mirades, sempre és una porta oberta a l'imprevist, a la novetat. La cultura són les cultures, diverses, riques, sorprenents, cultures que encara que s'homogeneïtzin per contagi o fricció després es fragmenten, subdivideixen, multipliquen.

Sembla que les regles generals inalterables de la natura, la repetició dels seus cicles tancats, la seva regularitat o predictibilitat topin constantment amb les regles canviants i flexibles de la cultura que fan sempre possible la transformació de les condicions de vida humanes, com a simple mutació, com a progrés o com a retrocés. O potser no, potser la cultura no és més que una altra expressió de la mutabilitat de la vida, que sempre està en moviment i no és mai ben bé la mateixa un instant després que l'instant d'abans. De fet natura i cultura evolucionen, en paral·lel però amb interferències (com per exemple la contaminació o la disminució de la diversitat biològica que alteren la natura i de retruc impacten sobre l'hàbitat humà), seguint el mateix patró: innovar i seleccionar pel context, de manera que en un determinat lloc i moment

s'accepten i prosperen només algunes de les noves formes de vida o de cultura. El medi natural selecciona, el medi cultural també.

En qualsevol cas, la cultura i els seus fruits producte de l'evolució (filosofies, institucions, normes) són fràgils, són sempre provisionals, poden sempre ésser substituïts per d'altres. I per això, de la mateixa manera que cal sempre, si volem mantenir la "humanització", conrear i deixar expandir la cultura, caldrà també defensar constantment, preservant-les i revitalitzant-les, aquelles formes culturals (idees, obres, processos...) amb els que ens puguem identificar i pensem que són les millors per a la nostra vida com a éssers humans. Perquè els avenços per uns són errors o retrocessos per altres (no oblidem que la cultura també pot ser la font més gran d'injustícies, crueltat i barbàrie) i el combat pel que considerem progrés (per mantenir-lo o per augmentar-lo) ha de ser permanent sinó el volem perdre molt més ràpid del que ens ha costat aconseguir-lo.

Aquest és doncs, per a mi, el marc del que no es pot sostreure i amb el que cal que sigui coherent el pensament socialista: la Cultura. Fill de la cultura, el pensament polític pot ser poderós o fràgil, hegemònic o provisional, emancipador o alienant però sempre serà lliure i reversible. Es pot creure que un pensament polític és el millor però mai cap pensament polític podrà ser l'últim, el definitiu, l'insuperable, el que de veritat s'adequa a la condició humana, l'únic .

Per això, el socialisme no només no pot formular-se a sí mateix com a pensament únic i per tant superior, excloent i determinista sinó que ha de combatre frontalment totes les propostes de pensament únic ja siguin d'arrel científica o tecnocràtica (com l'economicisme tant en boga) ja siguin d'arrel dogmàtica o mística (com els fonamentalismes nacionalistes o religiosos).

Un altre món sempre és possible perquè (per bé o per mal) les coses que passen no són les úniques que podien passar. Un altre món (millor o pitjor) sempre és possible perquè la cultura és el que conforma la humanitat. El socialisme també té el seu altre món possible.

La sobirania és individual

En paral·lel al seu caràcter intrínsecament cultural del què parlava a la Tesi 1, l'altra gran característica de la naturalesa humana és la consciència de la pròpia existència, el fet que cada un de nosaltres tingui consciència de sí mateix. És la consciència que el plaer i el dolor ens donen del nostre cos, la consciència que el desig i el sofriment ens donen dels nostres sentiments i voluntat i és la consciència del pas del temps i de la finitud de les nostres vides que ens dota de passat i futur en forma de memòria i projecte.

Aquesta certesa d'una existència pròpia, que emergeix i es retalla sobre el continu de la vida, i del seu valor la fem extensiva a tots aquells altres membres de la nostra espècie que dotem d'humanitat perquè reconeixem que són com nosaltres i que necessitem per (sobre)viure. I és per viure que formem famílies i comunitats amb aquests altres humans que reconeixem (reconeixement que avui sembla clar que s'atribueixi a tota la Humanitat però que encara no és tant obvi per tothom –traficants de persones, integristes radicals...- i que fins fa molt pocs anys era molt parcial com testimonien, entre d'altres, el genocidi, l'esclavatge racista o l'estigmatització d'un gran nombre de malalties o discapacitats).

Així, de la consciència d'un mateix inevitablement emmarcada en la convivència amb els altres neix la nostra identitat com a suma de com ens veiem, de com ens veuen i de com voldríem que ens veiessin.

Durant segles i per milions de persones avui encara, la identitat de cadascú era o és ser una part de la seva família i de la seva comunitat: un ordre social jeràrquic existent, que ubica tothom en una trajectòria vital pre-establerta segons el lloc que s'ocupa en el moment de néixer, configura gairebé a priori una identitat que integra en un tot coherent i compacte les condicions, les funcions i expectatives de la pròpia vida. És la identitat comunitària: el grup, la col·lectivitat en el que s'està inserit és el que en definitiva defineix i dona sentit a aquesta forma d'identitat.^[1]

Però lentament, molt lentament i de manera històricament diacrònica, s'ha anat obrint pas una manera diferent de configurar la pròpia identitat basada, enfront de la predeterminació grupal, en una autoconstrucció individualitzada: és el que podríem anomenar "procés d'individualització de l'existència humana". El creixement demogràfic i el desenvolupament cultural-tecnològic han permès mica en mica garantir millor alimentació, protecció i salut i més espais de pau i per tant més longevitat, menys dependència de la natalitat i més estones de despreocupació per la subsistència immediata, deixant que cada cop més individus poguessin pensar en sí mateixos o pensar-se a sí mateixos, aprendre sobre el món i, alguns, arribar a considerar la seva existència individual més enllà de família i comunitat. Una consideració que comporta immediatament la idea d'emancipació (decidir quan més millor per un mateix) i, com a corol·lari, una tendència a la diferenciació i singularització.

Es forma llavors la identitat a partir d'identificacions i decisions personals com un punt d'intersecció absolutament singular de molts vectors compartits per d'altres individus però independents els uns dels altres: gènere i sexualitat; característiques físiques; edat i generació;

llengua, cultura, nació i tradició; religió o ideologia; condició social i econòmica; habitats, comportaments i preferències... Ja no ens defineix només un tret, ja no som només una cosa que condiona totes les altres, que ens encasella sinó que tenim una identitat polièdrica, calidoscòpica que alhora que ens fa transcendir qualsevol grup o comunitat ens acosta a tots i cada un dels altres éssers humans perquè en tots sense excepció hi trobem un tret en comú. I és també una identitat concèntrica o additiva perquè s'hi van afegint elements (dos nacions, diferents hàbitats, vàries famílies) o es poden substituir per d'altres (canviar radicalment d'aspecte físic, convertir-se a una altra religió, renegar de la pròpia tradició...), el que porta la diversitat humana definitivament a l'infinit. És la identitat individual, sempre única, no intercanviable i de retruc impredecible en el comportament social, que canvia les certeses i seguretats de l'ordre comunitari per les conviccions i els dubtes d'una autodefinició sempre oberta.^[2]

Tanmateix, que la identitat no provingui de la comunitat no vol dir que els altres, considerats també individualment, desapareguin, que no continuïn essent decisius en la seva configuració o que les regles i les institucions socials no continuïn també emmarcant-la (encara que el pes dels uns i de les altres ja no és ni determinant ni inexorable): la individualitat que crea la identitat individual necessita també dels altres per ser i sobretot per realitzar-se.

Al llarg de la història del pensament, aquest "procés d'individuació" ha tingut el seu reflex i alhora el seu fonament teòric en diferents corrents filosòfics que han esdevingut successivament hegemònics, especialment a Occident: l'humanisme del Renaixement fa el primer gir antropològic i posa l'ésser humà al centre del món, el Racionalisme el fa subjecte del coneixement i la Il·lustració, que culmina amb la Revolució Francesa, el fa responsable de l'organització social atorgant-li la ciutadania i els primers drets universals individuals. Avui, si mirem endarrere veiem com en els dos últims segles aquest procés també ha deixat alguns senyals inequívocs: els sistemes democràtics, el treball assalariat, el consumisme, els canvis en la família i les relacions interpersonals, l'especificitat de les etapes de la vida (infància, joventut, tercera edat), el feminisme i sobretot la valorització total i absoluta de totes i cada una de les vides humanes són proves de que la concepció individualitzada de la identitat cada cop s'estén a més capes de la població i a més punt del planeta.

El socialisme, fill i hereu de la Revolució Francesa, comparteix la idea que la individualitat (expressió d'una identitat individual però construïda amb materials compartits) significa progrés i s'identifica plenament amb tot el que això comporta en termes polítics:

1. Tots els individus som únics, diferents i per això mateix iguals, és a dir que som tots un fi en si mateix (al marge dels altres, per sobre de grups o comunitats i mai un objecte o un mitjà) i que per tant valem igual, tenim el mateix valor.
2. La dignitat, els drets, les llibertats, les responsabilitats i les oportunitats són individualment inalienables, per a tots i cada un de nosaltres, siguem qui siguem, siguem d'on siguem.
3. Si la identitat és individual i no comunitària, la sobirania és individual i som tots i cadascun de nosaltres qui la deleguem individualment cada cop que votem. L'únic subjecte polític constituent és l'individu.

[1] Recordem que en llatí “persona” designa la màscara teatral que identifica els personatges, és a dir que segons la nostra tradició semàntica les “persones” som el que hem de representar, som el paper que hem de jugar.

[2] J.P. Sartre va formular aquesta construcció individual i oberta de la identitat amb uns termes molt més sintètics i expressius: “l’existència precedeix l’essència”

Socialisme ve de “societat”

A principis del s. XIX, un cop iniciat el desmoronament a tot occident de l'ordre comunitari absolutista després dels embats de la Revolució Francesa (molts d'ells anticipats per la Revolució Americana), tres corrents polítics -els tres, amb algun matís, fonamentats en nous conceptes nats de la pròpia revolució – comencen a disputar-se l'hegemonia cultural, social i institucional en una lluita que dura fins avui i que és la que ha anat forjant el sistema socio-polític híbrid en el que actualment vivim, amb proporcions canviant en cada moment històric en funció de la correlació de forces. Aquesta lluita té inicialment i majoritària el seu escenari en les puixants ciutats on cada cop hi ha més éssers humans que creen la seva identitat únicament en referència a si mateixos, com explicava a la Tesi 2, i per això són els “ciutadans” o “burgesos” els qui la protagonitzen.

El primer corrent vol construir un nou ordre basat en la suficiència de l'individu emancipat de la comunitat, en la seva capacitat – que s'ha de facilitar i no entorpir- per procurar-se per sí mateix el seu benestar i felicitat. Es tracta de protegir l'accés i el manteniment de la propietat i el patrimoni per a tots els individus, permetre al màxim l'autoregulació de la vida social i econòmica i estimular l'intercanvi de les idees, el treball i els productes. És la corrent individualista, promotora del capitalisme però també del liberalisme i lligada al positivisme científic (darwinisme social inclòs).

El segon vol reconstruir la comunitat perduda com a forma de donar sentit a l'existència humana i com a marc per a l'organització de la prosperitat i la solidaritat entre els individus que en són membres. Alguns ho volen fer simplement tornant enrere, restaurant les jerarquies de l'antic règim: són els retro-comunitaristes, monàrquics tradicionalistes, conservadors i corporativistes. Però la majoria, els neo-comunitaristes, ho plantegen a partir de nous conceptes aglutinadors, principalment dos: la nació com a denominació política del poble alliberat del jou feudal i re-unit (Napoleó és el primer nacionalista modern) i la classe social com a subjecte col·lectiu absolutament determinant per a tots i cada un dels individus^[1] i per explicar la Història de la humanitat (el comunisme sense classes és la màxima expressió d'una comunitat igualitària). El populisme, que reivindica la preeminència del poble sobre les elits i enfronta “plaça” i “palau” com a base del patriotisme, és l'encreuament d'aquests dos neo-comunitarismes.

Finalment, el tercer corrent, el societarisme aspira a que els individus, en la seva condició de ciutadans, vulguin ser “socis” i formar la “societat” humana.

Avui, en el nostre llenguatge, “societat” és un concepte genèric que resulta força imprecís en les seves dues accepcions més habituals, ja sigui designar qualsevol forma humana d'organització politico-econòmica, ja sigui com a contraposició a “Estat” i/o “Mercat”. Però quan va néixer per a la política amb la Il·lustració, molt poc abans per tant de donar sentit al seu derivat “socialisme”, “societat” era un concepte molt més explicatiu i amb uns contorns molt més específics, heretats del seu sentit anterior (que també avui perdura) i amb voluntat de referir una forma concreta i nova d'organització humana. “Societat” (Societas en llatí) pertany a la família lingüística de “socius” que els romans feien servir per anomenar el soci, el

company i abans de tot l'aliat. Per això, durant segles, "societat" tenia el sentit d'aliança, d'empresa comercial o companyia i finalment d'associació. Totes tres, encara que amb objectius diferents, són formes de ser socis i tenen en comú tres característiques que les fan equivalents: primer la voluntat i el consentiment en crear la societat, segon el lligam i la relació simètrica que s'estableix entre ells i tercer la claredat de les regles definides en un conveni, un contracte o uns estatuts subjectes al dret.

I és traslladant la "societat" de la relació entre particulars a l'espai institucional com els il·lustrats creen i denominen una nova concepció de l'organització política humana: l'organització post-comunitària que s'allunya de la base ètnica o de la identificació poble-territori per oferir un àmbit d'agregació entre individus que voluntàriament i en peu d'igualtat volen compartir un contracte polític (Rousseau en diria contracte social).^[2]

El societarisme recull aquest concepte renovat i en fa l'eix del seu impuls modernitzador sota diferents formulacions que inclouen l'anarquisme, el majoritari republicanisme (fins a la segona guerra mundial) i l'inicialment minoritari socialisme. Totes tres formulacions s'estimen més parlar d'"home" que d'"individu" perquè entenen que totes les individualitats tenen la mateixa "humanitat", i encara que úniques estan conformades per materials compartits, inter-humans. El societarisme instaura també la idea d'allò "públic" com a contrapès d'allò "privat". Públic és el que la individualitat (diferent, singular, pròpia) vol fer conjuntament amb els altres, sumant mentre que privat és el que es vol mantenir aïllat, separat fins i tot de forma selectiva o exclusiva.

En definitiva, tres corrents polítics construïts en base a tres maneres d'entendre la identitat: els comunitarismes basats en la identitat comunitària, l'individualisme en la identitat individualitzada i el societarisme en la identitat inter-individual o inter-humana.^[3]

Socialisme ve de "societat" perquè el nostre és el societarisme més radical, més compromès en fer realitat aquest nou concepte polític en tota la seva extensió. D'una banda, el socialisme no vol deixar fora de la societat ningú: tothom, sigui quina sigui la seva condició, té dret a conformar-la, i aquesta és una premissa universal perquè per als socialistes la pàtria dels humans és la internacional, és a dir el món sencer amb tota la humanitat. D'altra banda, per a nosaltres el nou contracte polític en el que s'ha de fundar la societat ha de garantir els drets de tots els qui la formen de manera formal i material, compartint poder i oportunitats però també treball i riquesa.

Per això, el socialisme es declina alhora amb els verbs associar-se (per participar i per decidir) i socialitzar (per compartir i per repartir) i no renuncia ni a ser un moviment social que aglutina voluntats ni a ser una força de govern que canvia lleis per aconseguir que els nostres països i el món sencer siguin el més semblant a una "societat" d'ésser humans lliures i iguals de dret i de fet.

---

^[1] *"L'ésser determina la consciència" és la formulació marxista del comunitarisme.*

[2] *L'Encyclopédie parla de "société" (humaine): milieu où les vertus du bien comun, de l'universalité et de l'égalité de nature trouven à s'exercer.*

[3] *Dit amb altres paraules, l' individualisme s'expressa amb el jo, el comunitarisme amb el nosaltres i el societarisme amb el tothom.*

No hi ha llibertat sense igualtat

Si la Gran Revolució de 1789 d'una banda, tal i com explicava a la tesi 3, dóna peu, a partir de les diferents formes d'entendre la identitat individual, a l'eclosió dels tres grans corrents polítics que configuren encara avui la nostra organització social (individualisme, comunitarisme, societarisme) d'altra banda dibuixa també la geografia per on transiten aquest corrents a partir de la proclamació dels seus dos conceptes *cardinals* [1]: la llibertat i la igualtat [2].

Llibertat i igualtat són de fet la resposta política que donem des d'aquell moment al repte que ens planteja l'heterogeneïtat, en forma de diferenciació i diversitat, com a fenomen cultural bàsic de la nostra condició humana, tal i com ho expressava a la tesi 1. Mentre la llibertat és la categoria que vol emparar l'impuls de diversificació, de singularització o d'autoconstrucció i per tant d'autonomia, la igualtat vol ser la garantia de què cap de les diferències primigènies o resultants d'aquest impuls sigui font o excusa de dominació, de segregació, de discriminació o d'incapacitació.

La llibertat serveix doncs com a criteri per delimitar els territoris del totalitarisme, on la divergència i la discrepància es converteixen en dissidència, dels del pluralisme social i polític on s'assumeix la necessitat de conviure en la diferència. I la igualtat actua com a eix de separació entre la dreta, que considera que hi ha diferències definitives i determinants que justifiquen les desigualtats [3] i l'esquerra que té per objectiu precisament el contrari, és a dir evitar que cap diferència comporti desigualtat.

Així, si un d'aquests dos vectors el col·loquem a les abscisses i l'altre a les ordenades quedaran definits per les seves interseccions els quatre quadrants (ni llibertat ni igualtat, llibertat sense igualtat, igualtat sense llibertat, llibertat i igualtat) pels que transcorren els tres corrents polítics dels que hem parlat.

	I	NI
	Esquerra	Dreta
L Pluralisme	L + I	L + NI
NL Totalitarisme	NL + I	NL + NI

L: Llibertat **NL:** No llibertat **I:** Igualtat **NI:** No Igualtat

L'adaptació concreta de cada corrent a cada un dels quadrants ens podria donar el mapa de les ideologies polítiques existents. Hi ha individualismes, comunitarismes i societarismes de dretes i d'esquerres, totalitaris i pluralistes que es formulen com a liberalismes i neoliberalismes, conservadorismes i tradicionalismes, feixismes, nacionalismes i comunismes, anarquismes, republicanismes i socialismes i d'altres.

El socialisme és un societarisme pluralista i d'esquerres que vol fer plenament compatibles llibertat i igualtat. És més, el socialisme entén que no hi pot haver realment llibertat sense igualtat perquè ser lliure és precisament no haver de renunciar per raó de desigualtat a cap de

les diferències específiques que ens singularitzen com a individus i perquè ser iguals és el que ens permet disposar efectivament de les condicions per construir la nostra llibertat.

Veiem-ho amb més detall. De la mateixa manera que amb I. Berlin distingim entre la llibertat simplement negativa (com a absència de restriccions) i la llibertat positiva (com a acció autocreativa) també podríem distingir una igualtat negativa o jacobina (indiscriminada i uniformitzadora que anul·la les diferències) d'una igualtat positiva o girondina (redistributiva i compensadora que reequilibra les diferències). Són aquestes llibertat i igualtat positives les que el socialisme creu que es poden i s'han de compatibilitzar. Aquesta mútua dependència teòrica es pot concretar en termes de llibertat:

1. Tothom té el mateix dret a ser lliure, a determinar les seves opcions de vida individuals.
2. No hi ha llibertat sense llei que la protegeixi i que la distribueixi (isonomia) .
3. Si els altres no són lliures jo tampoc ho sóc del tot perquè la meua llibertat pot estar depenent de la manca de llibertat d'altres.

o d'igualtat:

1. El nostre origen ens fa a tots iguals en essència (és a dir lliures).
2. La igualtat es defineix per l'ampliació progressiva dels drets formals individuals.
3. L'exploació és la negació de la igualtat.

Ras i curt, els i les socialistes defensem una igualtat positiva en essència, en drets i en exercici, una igualtat formal i material com a garantia d'una llibertat plena i compartida. Pel socialisme no hi ha llibertat sense igualtat, ni igualtat que no es pensi per a la llibertat.

---

[1] *Per al filòsof italià G. Marramao aquests conceptes són paraules hiperdenses (perquè atorguen el màxim significat i veritat polítiques), nuclears (perquè al seu entorn graviten les idees i conflictes i s'ordenen les prioritats en política) i cardinals (perquè divideixen el món indicant el zenit i el nadir, el nord i el sud, l'esquerra i la dreta, el vell i el nou, amunt i avall).*

[2] *La fraternitat no apareix a la Constitució Francesa fins al 1848.*

[3] *La dreta argumenta que cadascú té el que es mereix o el que li toca i que l'equitat sempre va en detriment de l'eficiència social i/o econòmica.*

Els drets marquen les fites del progrés

Per al socialisme, el progrés polític i social es mesura pel grau d'avenç conjunt del binomi llibertat-igualtat (amb les característiques que explicava a la tesi 4): com més llibertat sense disminuir la igualtat o com més igualtat sense renunciar, ni que sigui mínimament o parcialment, a la llibertat més progrés individual i col·lectiu.

I per assolir, garantir i avaluar un progrés d'aquesta naturalesa, els drets són peça clau perquè van fixant mínims de seguretat (de protecció davant les dificultats) i de disponibilitat (de provisió d'oportunitats) en les nostres vides i ho fan a priori, sense condicions prèvies, per a tots aquells que n'han de ser beneficiaris. Pel que signifiquen i aporten, els drets han esdevingut essencials com a guia per ordenar i prioritzar el debat i l'acció política, com a element per ancorar el no-retorn a situacions anteriors i com a símbol de l'evolució de la col·lectivitat. Els drets són doncs les autèntiques fites del progrés. Un progrés polític també estretament lligat al benestar econòmic i al desenvolupament cultural.

Els drets, com a plasmació jurídico-política de les obligacions que l'estat adquireix davant dels seus ciutadans en diferents graus i mitjançant les seves institucions, neixen, com gairebé tot el que és vigent en política avui a occident, amb les revolucions il·lustrades i concretament amb la Constitució Americana de 1787 i sobretot amb la Declaració Universal dels Drets de l'Home i del Ciutadà del 26 d'agost de 1789 a París. Neixen per tant amb l'estat modern, que es separa de l'església i s'autoanomena estat de dret, i serveixen per concretar la condició de ciutadania com a culminació del procés d'individualització política (vegeu tesi 2) associant-se indissolublement a Constitució i Lleis entesos com a pacte social i a un marc d'industrialització creixent que provoca una ruptura radical amb els valors comunitaris i els modes de vida tradicionals. Un estat que a mesura que s'amplien els drets s'expandeix per prestar cada cop més serveis i per intervenir en les dinàmiques socials o regular l'economia.

Els drets s'insereixen doncs filosòficament (perquè són un universal a priori) i socialment (perquè són fills de la individualització) en una lògica post-comunitarista tan contraposada al despotisme autoritari de l'antic règim com a la lògica de la pertinença (a família, ètnia, nació, religió o classe) que sempre posa frè a alguns drets o límits al seu exercici per a alguns individus en virtut de drets "col·lectius" i/o crítiques al seu intranscendent formalisme.

Per això, el comunitarisme en qualsevol de les seves versions (tradicionalisme, nacionalisme, populisme, marxisme –vegeu tesi 3) no apel·la gaire als drets individuals sinó més aviat al benestar del poble en el seu conjunt i per això la definició paulatina al llarg de més de 200 anys de quins havien de ser els drets ciutadans que l'estat garantís i a qui s'havia d'aplicar el concepte de ciutadania ha estat el fruit d'un pols i de successius equilibris entre individualistes i societaristes. Dos segles de debats teòrics aferrissats i de combats socials duríssims per delimitar-ne l'extensió qualitativa (que havia de ser motiu de drets) i l'extensió quantitativa (qui havia de ser subjecte de drets) que continuen i continuaran.

En aquest recorregut s'han anat forjant[1]:

1. Els drets civils (família, nacionalitat, culte...)
2. Els drets de propietat i intercanvi (transmissió, creació d'empreses, marques i patents...)
3. Els drets polítics (sufragi, expressió, associació, reunió, manifestació...)
4. Els drets jurídics (habeas corpus, inviolabilitat de domicili...)
5. Els drets laborals (vaga, jornada, vacances, baixes, subsidi d'atur, jubilació...)
6. Els drets socials (sanitat, ensenyament, serveis socials, habitatge, transport...)

en paral·lel a la discussió sobre si determinats col·lectius, primer marginats i després reconeguts, eren mereixedors de tots i cada un d'aquests drets[2]. Llarguíssimes lluites han permès finalment que primer els treballadors no propietaris, després els joves (de manera progressiva amb la majoria d'edat passant dels 25, als 23, als 21 i els 18 anys actuals) i els infants i les minories religioses i racials, i molt recentment el col·lectiu LGTB pugessin assolir la totalitat dels drets existents.

Menció subratllada i apart mereixen les lluites titàniques per la conquesta d'aquests drets per part d'aquells que n'estaven radicalment exclosos. Parlo òbviament dels esclaus que fins al final de la guerra civil Nortamericana (a Brasil fins a 1888) no van veure abolida aquesta pràctica aberrant que no reconeixia el més bàsic de tots els drets, la dignitat humana. Però parlo també de les dones, el 50% de la humanitat, que han necessitat els dos segles sencers[3] per desfer la seva desigualtat envers els homes en tots els àmbits de la vida pública (poder, economia, cultura) i privada (família, relacions interpersonals...) a l'hora de poder disposar dels mateixos drets. Ofuscats en la teoria de la complementarietat (la producció per als homes, la reproducció per les dones) els homes hem trigat moltíssim a permetre que les dones assolissin els drets més emblemàtics com el sufragi actiu i passiu, la capacitat d'obrar econòmicament, els drets de família (matrimoni igualitari, responsabilitat compartida, adulteri...) i els de maternitat (legitimitat de tots els fills, avortament) i per tant a assumir que la igualtat està per sobre de la diferència de gènere.

El socialisme, de la mà del moviment obrer i sovint precedit per altres moviments socials, ha contribuït decisivament a fer possibles molts dels drets somiats, en particular el caràcter universal del sufragi i els drets laborals i socials. El feminisme i la lluita LGTB també han confluït amb el socialisme més contemporani. Però el progrés de llibertat i igualtat és, per molt que s'avanci, un horitzó que sempre s'allunya i que demana noves fites per prosseguir el camí. I són aquestes noves fites, en forma de nous drets i d'inclusió de nous individus en els drets prèviament aconseguits, el que té per davant el socialisme.

El socialisme ha d'aconseguir, a partir de respondre a la necessitat de justícia en nous camps i per a nous col·lectius que emergeixen, els nous drets del segle XXI alhora que garanteix els drets del s.XIX i el s.XX. Han de ser nous drets econòmics perquè tothom pugi disposar d'uns mínims ingressos vitals independentment de la seva vinculació al món del treball (renta mínima garantida o renda bàsica universal), medi ambientals per garantir l'accés universal a l'aire net, l'aigua potable i l'energia assequible i digitals per fer front als reptes de la societat de la informació on es posa en risc la intimitat i les normes perquè els drets bàsics semblen no haver arribat al món virtual d'internet. Han de ser noves lluites per la dignitat i la inclusió social dels

immigrants o de les persones amb discapacitat. Però la mare de totes les batalles del socialisme del segle XXI hauria de ser aconseguir que enfront de la globalització de la economia hi hagi una globalització dels drets, vells i nous, als cinc continents perquè el progrés ha de ser realment de tothom i perquè en el món global el progrés dels uns (generacions futures incloses) depèn tard o d'hora del dels altres.

En definitiva, encara que conscients que són una condició necessària però no suficient, els i les socialistes reivindiquem els drets com la millor palanca per aconseguir un progrés just.

---

[1] *Sense oblidar-nos del gran període de retrocés 1930-1950 aprox. (a Espanya fins el 1975) marcat alhora pel feixisme-nazisme i l'estalinisme.*

[2] *El punt àlgid d'aquesta discussió és la Declaració Universal dels Drets Humans promoguda per la ONU el 1948.*

[3] *Ja el 1791 Olympe de Gouges va promoure una Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana completament desatessa per la R.F. i va acabar guillotinata.*

Compartir, cooperar, codecidir

Els drets, com deia a la tesi 5, són la condició formal, imprescindible d'un progrés que busqui l'avenç conjunt de llibertat i igualtat, però el seu desplegament efectiu, la seva concreció material per a tots i cada un de nosaltres en forma d'autogovern individual, emancipació o ciutadania plena demana que el funcionament dels tres grans mecanismes que estructurin, en major o menor proporció, totes les col·lectivitats humanes modernes (estat, mercat, institucions socials) respongui a un principi fundacional del socialisme: "de cadascú segons les seves capacitats, a cadascú segons les seves necessitats".^[1] Efectivament, aconseguir que tothom arribi al màxim de sí mateix donant i rebent dels altres de manera proporcionada a les seves possibilitats i a les seves condicions hauria de permetre, d'una banda, que tothom pugui ser un mateix sense que ningú es quedi enrere i, d'altra banda, que amb la participació adequada de tothom s'optimitzi el resultat conjunt.

La conseqüència directa d'aquesta premissa és que el nostre desenvolupament individual està indissolublement lligat i depèn del dels altres. I per això els socialistes pensem que la solidaritat ha de ser l'eix central de totes les polítiques. Una solidaritat que, partint del sentiment de fraternitat humana i del convenciment que tots estem fets de materials culturals compartits, supera el lligam grupal, la idea d'ajudar els que són com nosaltres o tenen els nostres mateixos interessos i també la noció de sacrifici o d'obligació comunitària en virtut d'un bé comú o d'un interès general, per plantejar-se com una solidaritat indiscriminada, amb tothom, "estrany"^[2] inclosos, i incondicionada, que sap que tots som diferents i que volem construir el nostre propi camí, però que per fer-ho necessitem sempre, directament o indirecta, dels altres. I si l'altre diferent som tots i ningú i, per tant, no té cap sentit tenir por o, encara menys, combatre els altres, els diferents, ni tampoc n'hi ha prou amb tolerar-nos per simplement coexistir, llavors cal la solidaritat per entendre els altres, però no per ser com ells sinó per reconèixer-los i poder interactuar donant-nos suport en benefici mutu. Tot plegat no només en l'àmbit estrictament públic, sinó també en l'àmbit interpersonal i familiar.

D'aquí que el socialisme posi sempre molt d'èmfasi en l'educació i la cultura -i en la seva universalització i el seu desenvolupament continu- com a substrat d'aquesta solidaritat radical^[3], perquè són les eines que possibiliten alhora el cultiu de la diferència, de la singularitat pròpia, i la capacitat de comprendre l'altre en tota la seva complexitat, identificant el que ja ens vincula i el que podem arribar a fer conjuntament.

La solidaritat socialista és, per tant, acció, voluntat d'intervenir i d'implicació amb els altres, però no per compassió o per obligació, sinó per convicció, des del convenciment que aquest compromís és el millor que es pot fer per a un mateix i per a tothom. Dit en termes sociològics, aquesta solidaritat és la que garanteix la cohesió, la inclusió i la integració, evitant l'atomització i la segregació individualistes, però també la jerarquització i la despersionització comunitàries. O en termes culturals, la que permet la interculturalitat allunyant-nos alhora de l'assimilació i de la multiculturalitat.

I quines són, doncs, les polítiques solidàries que responen al principi abans expressat? Òbviament no són les que estimulen la confrontació o la pura competència, però tampoc les

que es basen en el regal (la caritat s'esgota en sí mateixa) o en l'intercanvi o la col·laboració formals; són les que ens proposen fer amb els altres, i per tant compartir, cooperar i codecidir. És a dir, les polítiques on tothom aporta a l'inici i rep al final (compartir), tothom participa fàcticament (cooperar) i tothom participa intel·lectualment (codecidir). I tothom en funció de les seves possibilitats i condicions, canviant al llarg de la vida.

Aquest enfocament que entén la solidaritat com a coparticipació és plenament coherent amb el concepte de "societat" (vegeu tesi 3), perquè s'articula amb els tres elements que la defineixen: voluntat de participar-hi, simetria entre tots els participants, regles de participació compartides.

En resum, les polítiques solidàries són la regla d'or del socialisme, són les que fan possible que efectivament es doni un progrés just, i per això els i les socialistes defensem que la prosperitat i el progrés econòmic s'assoleixen a partir de l'economia redistributiva, el progrés polític a partir de la democràcia deliberativa i el progrés social a partir del federalisme.

---

[1] *El socialista francès Louis Blanc va formular per primer cop aquest principi al 1839. Més de trenta anys després K. Marx va reprendre aquesta divisa en la seva Crítica al programa de Gotha, que F. Engels no va publicar fins al 1891.*

[2] *Aquest és un terme també directament manllevat al filòsof italià G. Marramao, que l'oposa als que són "semblants" a nosaltres.*

[3] *Solidaritat també i abans de res entre els qui ens sentim socialistes, perquè per això ens diem "companys", en francès copains, és a dir, literalment, els qui comparteixen el pà.*

Democràcia deliberativa per codecidir

La política determina la distribució del poder, és a dir, qui té la capacitat de decidir, mitjançant les institucions de l'Estat, sobre els reguladors de les relacions socials i per tant sobre l'esfera pública i de retruc, directament o indirecta, sobre l'esfera privada. A la tesi 2 afirmava que l'únic subjecte polític constituent és l'individu. Però quin o quins individus, en nom de què o de qui i sobretot com han d'exercir aquesta sobirania política? La resposta socialista no pot ser altra que la democràcia.

Perquè la democràcia és precisament la forma política on la sobirania resideix alhora en tots i cada un dels individus – ciutadans, és l'autogovern de tots i entre tots com a procés sempre obert a partir del funcionament sense restriccions dels seus principis rectors clàssics: “isegoria” (l'àgora és igualitària) i “parresia” (l'opinió no es pot coartar). S'institueix així la codecisió com a respecte equivalent de la llibertat (tothom té veu) i de la igualtat (1 persona = 1 vot) i es possibilita al mateix temps l'autonomia individual i l'autolegislació col·lectiva.

La democràcia vol ser doncs la garantia de l'absència de dominació política (on algú o alguns s'imposin al conjunt) i la garantia de què tothom té dret de governar, de controlar els governants i de ser governat, sense que ningú quedi exclòs.

Dit en termes filosòfics, la democràcia és el predomini de la voluntat (del poble) per sobre del coneixement (de qualsevol hipotètic governant), com sovint se li ha criticat^[1]. Ningú pot apel·lar a cap veritat superior ni a cap principi que la transcendeixi i per això no té cap altre fonament que ella mateixa i és l'expressió de la consciència humana de la manca de finalitat de la Història, de la inexistència de cap destí predeterminat.

D'altra banda, la democràcia comporta també intrínsecament el reconeixement de la pluralitat d'objectius, arguments o raonaments, una pluralitat conflictiva de posicions contraposades que cal acabar dirimint, sense deixar d'oferir les mateixes oportunitats a tots els posicionaments però sense caure en un relativisme indiferent a qualsevol efecte o conseqüència.

I és tota aquesta complexitat inherent als seus objectius – procés obert, universalitat, triomf numèric de la majoria, pluralitat conflictiva– la que en fa un sistema permanentment autoqüestionat, en constant reformulació i reivindicació, d'alguna manera sempre inconclús, fràgil i imperfecte i per tant sotmès a la incertesa, com també se li ha criticat^[2], i subjecte a riscos i disfuncions i la que, al mateix temps i per fer-hi front, necessita incorporar-hi de manera consubstancial un seguit de regles i procediments que limitin al màxim l'arbitrarietat, la discriminació i el relativisme.

Regles i procediments imprescindibles que podríem resumir en 6:

1. El poder civil ostenta el monopoli de la força i s'autoequilibra subdividint-se en 3 (legislatiu, executiu, judicial).
2. La base per jutjar i rellevar els governants que encarnen el poder són les votacions per sufragi universal, secret i directe.

3. La garantia de codecisió són les llibertats polítiques (expressió, associació, reunió i manifestació).
4. El debat ha de ser públic i amb accés igualitari a la informació.
5. La decisió pertany a la majoria però respectant les minories (en virtut dels drets de tots).
6. La llei és la frontera, l'autolimitació acceptada per tots.

Però la conseqüència última de la seva naturalesa inclusiva i interactiva i dels procediments operatius reglats que, com acabem de veure, requereix és que la democràcia troba la seva completud en la pràctica, en el desenvolupament i els resultats concrets de processos democràtics concrets, en l'activitat dels demòcrates que la practiquen. Al final, com avançava a la tesi 6, la democràcia és per sobre de tot participació. Una participació que s'ha d'exercir des del que s'anomena la virtut cívica, és a dir el compromís i la implicació que no renunciïn ni a la pròpia opinió ni a la capacitat crítica, i que no pot permetre que cap condició o situació de superioritat s'imposi per sol fet de ser-ho.

Per tot això, el socialisme no defensa només la democràcia en genèric, sinó una forma concreta de democràcia, la democràcia deliberativa^[3], que vol estendre tant com sigui possible.

La democràcia deliberativa entén que la millor decisió sempre és la dialogada, fruit de l'argumentació pública que utilitza el coneixement per convèncer i que no defuig sinó que busca el contrast de la diversitat i la crítica creuada (el que despulla l'interès privat o corporatiu), fruit del debat que genera la discrepància però també la voluntat de buscar l'acord, la voluntat de posar-se d'acord encara que no estiguem d'acord. Perquè la seva finalitat és aconseguir en cada debat una síntesi a partir de la iniciativa i les prioritats de la majoria però acceptada per molts d'altres, una síntesi mai definitiva sinó expressió d'un equilibri transitori, mínim comú denominador de cada moment que faciliti la convivència, i pas sòlid per avançar cap a la següent síntesi. Així, la democràcia deliberativa s'oposa tant a la democràcia "auscultativa", d'arrel individualista i simplement demoscòpica que recapta opinions juxtaposades que no es confronten entre sí i que per tant acaba delegant en poques persones la capacitat d'interpretar l'estadística i forjar la veu col·lectiva, com a la democràcia "agonística", d'arrel comunitarista i que veu en el conflicte de la pluralitat un combat per l'hegemonia entre propostes de bé comú on la victòria legítima al guanyador per imposar-la al conjunt substituint l'anterior.

D'aquesta democràcia, que no és només un règim polític, que no és només un conjunt de regles i procediments sinó que també és constitutivament una determinada pràctica, no n'hi ha mai prou. Perquè per evitar els seus propis riscos i disfuncions, que no són menors (la desproporció entre els instruments polítics disponibles i els reptes i problemes que plantegen la globalització econòmica i tecnològica, el populisme-cabdillisme de les veritats absolutes i les simplificacions, el segrest per part de la tecnocràcia o la burocràcia, la intromissió de poders fàctics...), el millor remei és més democràcia, una democràcia més conscient de sí mateixa i més assumida. I perquè la democràcia és autoeducativa i per fer-la més robusta, més útil i més practicada no hi ha millor manera que desenvolupar-la i estendre-la.

Estendre-la quantitativament a tots els temes i tots els àmbits de forma progressiva (economia, ciència, xarxa, família, empreses, partits i sindicats.....) i qualitativament desplegant al màxim la

capacitat representativa del sistema que l'articula (ampli espectre de partits amb interlocució i lideratge, innovació permanent dels processos i dels òrgans de participació, transparència i rendició de comptes....)

En resum, els i les socialistes no regategem amb la democràcia, no ens en quedem una part sinó que l'assumim amb tota la seva complexitat i profunditat, amb tota la seva potència i totes les seves autolimitacions, sense instrumentalitzar-la ni esgrimir-la només quan interessa. Aquesta és la democràcia deliberativa, la democràcia socialista.

---

[1] *Entre d'altres, Plató, Nietzsche i Marx que consideren que el debat i les decisions democràtiques no aportaran mai el bé perquè no es poden basar ni en la saviesa, ni en la bellesa, ni en la raó.*

[2] *El reclam de l'autoritarisme és sempre la seguretat de les certes i els destins col·lectius.*

[3] *Seguint els postulats de J. Habermas.*

Redistribuir per compartir

Les necessitats i desitjos humans poden ser bàsics, compartits i en bona mesura predictibles però també diferenciats, canviants i potencialment infinits en virtut de la singularitat absoluta de tots i cadascun de nosaltres (com explicava a la Tesi 2).

Per això el socialisme es planteja com es pot organitzar d'una manera justa, a més d'eficient, la producció i assignació dels bens i serveis que ha de satisfer les nostres necessitats i desitjos. És a dir, com es fa compatible procurar un mínim suficient i estable per a tothom que sigui alhora garantia de dignitat i plataforma d'oportunitats i deixar sempre que cadascú traci el seu camí, el seu estil de vida a partir de les seves decisions i preferències. La proposta socialista per intentar-ho i acostar-s'hi el màxim possible és tenir la idea de compartir com a principi i el criteri de redistribuir com a mètode: hi ha un dret qualitatiu previ, universal i inalienable a compartir el treball^[1] que comporta la producció i la riquesa que representen els bens i serveis produïts que el repartiment quantitatiu ha de fer efectiu en relació a la condició, a la situació i a la predisposició de cadascú.

Aquesta proposta pressuposa dues anàlisis prèvies. Primera, el mercat "lliure" és una utopia, un ideal capitalista que no ha existit mai. El mercat pot ser dominant o estar hipertrofiat però no pot existir sol, sense Estat que li garanteixi com a mínim el compliment dels tractes i el valor de la moneda i encara menys ser "lliure" perquè qualsevol mercat necessita regulacions que fixin les regles del joc (i si malgrat tot no n'hi ha s'imposen immediatament els oligopolis que encara el fan menys "lliure"). Cap mercat a l'hora de la veritat s'autoequilibra. També és sabut que la gran limitació del mercat és que ignora, i per tant no funciona per satisfer, les necessitats que no es poden monetitzar o que no suposen una demanda efectiva. Però el que tampoc es pot negar, com avançava a la tesi 6, és que totes les col·lectivitats humanes modernes s'estructuren en major o menor proporció a partir de l'Estat, el mercat i les institucions socials (entitats, associacions, persones jurídiques...). El mercat pot quedar burocratitzat, minimitzat o fins i tot submergit però mai desaparegut perquè l'intercanvi és la forma espontània, directa i no violenta d'obtenir allò que no es té, i això el converteix en un recurs extremadament flexible i capil·lar.

Segona, la planificació centralitzada, forçosament rígida per un a priori comunitarista que atribueix d'entrada a tothom el que vol i necessita, és impossible que es compleixi mai (per excés o per defecte) donat l'inabastable nombre de variables que aspira a controlar i això sempre és un fracàs perquè per la seva naturalesa no té alternativa i no serveix només com a simple previsió. Això fa que paradoxalment porti associada el malbaratament de recursos i el que és molt més greu, la necessitat de violentar voluntats i per tant, tard o d'hora, d'oprimir per forçar el seu compliment. Tant mateix una provisió de bens i serveis que intenti ser justa no pot obviar la previsió i la visió estratègica que aporta la planificació, sobre tot pel que fa als béns de consum col·lectiu (infraestructures de tot ordre en particular).

Lluny doncs del mercat "lliure" i de la planificació centralitzada, el socialisme aposta per la redistribució que ens proporciona una economia pública, és a dir governada democràticament

per uns poders públics que no renunciïn al seu lideratge^[2] i que no oblidin ningú i regida per uns paràmetres ben determinats:

1. Mercat regulat perquè pugui ser obert a tots els emprenedors i a tots els consumidors.
2. Presència de la propietat i de l'empresa privades, públiques i socials en tots i cadascun dels sectors econòmics per equilibrar realment tot tipus d'oferta i demanda.
3. Legislació laboral i negociació col·lectiva que entengui el treball digne com un dret.
4. Fiscalitat progressiva que gravi capital, consum i treball per aquest ordre.
5. Estat del benestar universal molt més social i inversor que assistencial (amb la renda bàsica universal com a objectiu).
6. Subsidiaritat i no sobirania nacional com a criteri d'assignació de les competències econòmiques.

per materialitzar la idea de compartir (tothom aporta i tothom rep, tothom té i tothom dona) com a garantia de no dependència o relació econòmica desigual i al mateix temps de participació econòmica plena i d'integració social.

I perquè és més justa, més capaç de fer compatible llibertat i igualtat, l'economia redistributiva o pública és també més eficient, més susceptible per tant d'estimular els factors que porten la prosperitat. En efecte, una economia orientada a la cohesió i a la mobilitat social amb un sector públic potent i dinàmic que representi un percentatge molt important del PIB desenvolupa molt millor els tres elements clau que fonamenten l'estabilitat i la competitivitat i per tant el creixement sostenible^[3]: coneixement, desconcentració de la renda i el capital i demanda agregada. El coneixement, i la innovació que comporta, és, molt més que el capital, les matèries primeres o la força del treball, l'autèntic garant de la competitivitat i només es pot produir, adquirir i difondre a gran escala mitjançant institucions i canals estructurats col·lectivament. La desconcentració de renda i capital que impulsa la redistribució evita l'apropiació i/o acumulació especulativa de recursos necessaris per l'activitat productiva i estimula el consum (seguint el principi keynesià de guany net marginal d'utilitat). La demanda agregada que vehicula el sector públic permet les inversions logístiques sempre en renovació i actua de manera contracíclica aportant bona part de l'estabilitat imprescindible^[4]. En definitiva, la desigualtat social i econòmica és negativa per tothom, pobres i rics, passius i actius, perquè impedeix treure tot el profit de les potencialitats i de les oportunitats col·lectives.

Aquest és el sistema de propietat, producció i distribució de bens i serveis, l'economia pública o redistributiva que hem de defensar els i les socialistes. Una economia on el mercat aporta iniciativa, competència, descentralització i fluïdesa en els intercanvis, on l'Estat mitjançant lleis, impostos, incentius i empreses i serveis lidera, reequilibra i arbitra i on tot el teixit social sense ànim de lucre articula un autèntic tercer sector capaç impregnar de la seva lògica cooperativa el conjunt. Una economia de tots i per a tots.

---

^[1] El treball no és una obligació sinó una necessitat inherent a la condició humana perquè els éssers humans només podem viure transformant el món. El que cal és que sigui digne.

[2] *Liderar vol dir fixar objectius consensuats a mig i llarg termini i dibuixar els plans i programes per assolir-los.*

[3] *No és l'excedent el que porta el creixement i permet després hipotèticament la distribució sinó al revés, és la redistribució la que genera l'eficiència i permet el creixement que es pot tornar a redistribuir.*

[4] *Aquí també segueixo a JM Keynes.*

Federalisme per cooperar

La convivència entre individus lliures i iguals, tots diferents i tots interdependents, és a dir una convivència sense jerarquia però solidària només es pot forjar des de la cooperació. Cooperar és actuar conjuntament (sense que cap dels actors perdi la seva autonomia), el que permet guanyar escala per minimitzar les dificultats i optimitzar les potencialitats, repartint esforços i compartint resultats. I el federalisme és la forma d'entendre, exercir i delegar la sobirania que permet la cooperació.

Pel federalisme, la sobirania és i només potser individual (vegeu Tesi 2). No hi ha sobirania col·lectiva a priori o que no resulti de l'estricta suma de les sobiranies individuals en cada ocasió concreta. I és aquesta sobirania individual inalienable i puntual la que s'exerceix pactant o delegant-la perquè d'altres pactin en representació. El pacte federalista és el pacte entre iguals, el *foedus aequum* dels romans, que dona lloc a la unió en la pluralitat o *pluribus unum* i que permet per tant un tipus d'ordre que no es basa en la unitat de la homogeneïtat^[1]. La delegació de sobirania federalista no és un traspàs atemporal fet per desentendre-se'n sinó que és un préstec a termini i intransferible: són cessions directes i en paral·lel, mai en cadena perquè tenen la voluntat de no perdre'n el control^[2].

Com es pot intuir, perquè aquest ordre federalista funcioni fa falta l'acceptació i la pràctica d'uns determinats valors i d'uns determinants principis reguladors. Són els valors de:

1. Reconeixement (de l'altre) i respecte (per la diferència)
2. Responsabilitat (en el compliment dels acords)
3. Lleialtat (malgrat la discrepància) i reciprocitat (en la implicació)

I els principis de:

1. Laïcitat (les creences no es poden imposar) i plurinacionalitat (ciutadania i identitat nacional no s'identifiquen)
2. Plurilingüisme i interculturalitat (preservar les llengües i les cultures vol dir compartir-les)
3. Policentrisme (la diversitat de centres de decisió i/o referència és positiva)

Sobre aquestes premisses, el federalisme fa possible la cooperació en tres entorns que són diferenciats però que evidentment estan molt interrelacionats: la gent, el territori, l'Estat. El federalisme s'expressa abans de res en les relacions interpersonals, directes entre la gent, pensant la família com un espai de suport i aprenentatge mutu i sobretot prioritant l'associacionisme i l'autogestió (amb l'economia social i el treball comunitari al capdavant) com a autèntic poder motor del progrés social. ^[3]

El federalisme articula també el territori a partir del municipalisme entès alhora com un conjunt de polítiques que trenquen la dinàmica centre-perifèria i busquen la personalització i la qualitat de vida de tots els teixits urbans (estenen així la "ciutat" a tots els racons urbanitzats) i com una idea de país-xarxa de pobles i ciutats que entresumen i s'equilibren conferint-li així la seva

riquesa i la seva força. Finalment, el federalisme configura l'Estat federal, un estat compost que és autogovern i govern compartit, on un mínim de dos nivells de govern disposen de competències en els tres poders (legislatiu, executiu i judicial) però on ni ha també àmbits de cogovern i de formació de la voluntat conjunta i on tothom accepta l'arbitri d'organismes destinats a dirimir els conflictes intergovernamentals. [4]

El funcionament de la democràcia deliberativa (com a mecanisme de codecisió tal i com explicava a la tesi 7) i l'aplicació del criteri de subsidiarietat (primer l'entorn més directe i/o el govern més proper) hauran de garantir tant com sigui possible la coherència i la complementarietat entre aquests tres entorns de decisió i acció.

Per als i les socialistes el federalisme no és doncs ni un disseny polític estandarditzat ni una tècnica administrativa sinó una idea i una cultura cooperatives que proposen un model de referència obert i flexible pensat per integrar i per resoldre conflictes amb el menor desgast i error possibles. El federalisme socialista no és un recurs de conjuntura sinó una proposta d'antic i llarg recorregut perquè a Catalunya, Espanya, Europa i el Món puguem assolir alhora la cohesió i la justícia socials.

---

[1] *La pax i la civitas romanes deien tenir el seu fonament en aquesta concepció de la "civilització".*

[2] *El vot al Parlament de Catalunya representa exactament igual la sobirania dels catalans i catalanes que el vot a les Corts Espanyoles, als municipis catalans o al Parlament Europeu. Totes les institucions democràtiques comparteixen la mateixa legitimitat.*

[3] *Aquest és el federalisme que neix de J. Proudhon.*

[4] *D. Elazar és el principal teòric d'aquest federalisme d'estat que supera la lògica centralització-descentralització.*

Internacionalisme vol dir cosmopolitisme

La idea d'Humanitat, d'un únic gènere humà que conforma un sol món, és una idea antiga formulada pels estoics en termes de polis universal (cosmòpolis), proclamada pel cristianisme des de Pau de Tars-St. Pau i represa per I.Kant però ni la ciutadania romana ni el jou dels grans imperis ni els vincles religiosos de la cristiandat o l'islam van abraçar mai tota la civilització coneguda. En canvi, l'explosió científicotècnica nascuda al sXIX de la Il·lustració (a l'igual que la Revolució Francesa) sí que ens ha portat primer la mundialització dels mercats via colonialisme com a revers de la industrialització massiva i finalment la globalització complerta a l'era digital. Les característiques d'aquesta globalització real en la que vivim avui són conegudes: interconnexió total en una geografia i natura finites (potser amb l'excepció del fons dels oceans), instantaneïtat mitjançant un món virtual que és ja una extensió del món físic, interdependència econòmica enorme en un context de disfuncionalitat de les estructures polítiques existents i, com a conseqüència conjunta de les tres, consciència plena de les desigualtats socials Nord/Sud i gran tensió entre els processos d'uniformització i de diferenciació cultural.

Els i les socialistes hem considerat sempre que els ésser humans som una sola espècie i vivim tots al mateix món. Per això tenim profundament arrelat el sentiment de fraternitat humana (que ens fa sentir una empatia immediata amb qualsevol persona víctima d'una injustícia) i per això el nostre pensament incorpora l'universalisme entre els seus plantejaments centrals (vegeu tesis 3 i 4). De la suma de fraternitat i universalisme en diem internacionalisme. I és des de l'internacionalisme que hem de pensar i afrontar la globalització. No podem deixar que els problemes que comporta i les oportunitats que ofereix es dirimeixin a la manera antiga i salvatge mitjançant guerres. Ni tampoc refugiant-se en l'aïllament o el proteccionisme, per molt que sigui d'avenços econòmics i/o socials, perquè consagren la segregació i l'elitisme i només aplacen els conflictes. I encara menys deixant-ho tot a una suposada autoregulació via geopolítica que no és més que una resignació a què siguin d'altres (mercats, potències, ...) els qui marquin la pauta. Es tracta per contra de pensar el discurs i concretar l'acció política que permetin governar la globalització, és a dir ordenar-la i donar-li sentit, perquè les solucions justes i inclusives només arriben de la mà de la governança. Així, la nostra proposta de governança internacionalista de la globalització és el cosmopolitisme, un nou cosmopolitisme que desplegui el doble sentit dels seus termes: el món-ciutat i la ciutat-món.

Construir el món-ciutat, és a dir aconseguir que tots els habitants del planeta sense excepció siguem i ens sentim conciutadans, passa per fer realment universals els Drets Humans. Una garantia que només podrà començar a donar-nos una Constitució Mundial que defineixi procediments i institucions públiques de govern i de justícia (més enllà de l'actual ONU) i estimuli estructures socials (més enllà de les poques ONG globals actuals) supranacionals, contrapesant les empreses que ja són transnacionals, i que abordi els quatre grans reptes d'escala global: sostenibilitat ambiental, organització econòmica, societat de la informació i migracions.

La sostenibilitat ambiental necessita la màxima acceleració del que s'anomena "transició energètica" és a dir que la producció d'electricitat i el consum de combustibles passin de la

base actual fòssil (carbó, gas, petroli) o nuclear a una base renovable (sol, aire, aigua, biogàs, hidrogen, geotèrmica, marees) dràsticament menys contaminant en tots els aspectes i potencialment molt més justa perquè permet un accés massiu a l'energia barata a partir de l'autogeneració-autoconsum, la generació col·laborativa i la descentralització a petita escala minimitzant la dependència dels productors d'hidrocarburs i dels grans intermediaris. Alhora, la sostenibilitat ambiental és la condició imprescindible de la biodiversitat i sobretot del dret de tota la humanitat a l'aire net i a l'aigua potable.

L'economia a escala mundial està organitzada de manera clarament insuficient i injusta. Tractats i cimeres intergovernamentals han pogut establir regles comercials, sistemes d'atorgament de crèdits i ajuts humanitaris però no hi ha un sistema econòmic consensuat (no autoimposat de facto) i pensat realment a escala global i per tant molt més eficient i igualitari. Un sistema que reguli els fluxos de capitals amb normes i taxes i eradiqui els paradisos fiscals, vagi cap a la moneda única, fixi condicions de producció (drets laborals, qualitat mínima) obligatòries i disposi de fons estructurals planetaris per reequilibrar regions senceres en infraestructures i prestacions de l'Estat del Benestar.

La societat de la informació, és a dir la part de l'activitat humana articulada a partir de la codificació, l'emmagatzematge i l'intercanvi de dades, configura tot un nou món desterritorialitzat on també hi estan en joc els drets i els valors: cada cop més, reputació i identitat, cohesió i igualtat i qualitat democràtica depenen de la Xarxa. Fan falta autoritats globals capaces de garantir també en aquest món llibertat i seguretat i dedicades a regular drets i obligacions digitals amb la finalitat, entre d'altres, de preservar la privacitat i la protecció de les dades personals, de gestionar memòria digital i dret a l'oblit i de compaginar la transmissió del patrimoni digital o la propietat intel·lectual amb les potencialitats de l'accés indiscriminat a la informació i la creativitat compartida.

Els fluxos migratoris del món-ciutat només es poden pensar amb l'horitzó de la lliure circulació mundial. Una lliure circulació ordenada a partir de l'establiment de ciutadanes regionals com l'europea (12-15 àrees en total) que poguessin cooperar i coordinar-se molt més fàcilment que 200 Estats amb dret a veto fronterer i facilitada pel progressiu reequilibri Nord-Sud i el precedent del creixement exponencial del turisme.

Però perquè el constitucionalisme global sigui, primer, possible i després serveixi per conjurar tant el xoc de civilitzacions com l'homogeneïtzació cultural, s'ha de posar en marxa i mantenir sempre present un autèntic diàleg entre cultures. Un diàleg que, partint del reconeixement de la diferència i de la plena consciència del simbolisme únic i específic per interpretar el món que representen cada llengua i cada cultura, tingui la doble voluntat de comprendre i de fer-se comprendre, és a dir de comunicar^[1]. Un diàleg per tant que, sense renunciar a la pròpia tradició, ens porti a contrastar i contrapesar, a estar oberts a l'autoreflexió i al qüestionament fruit de l'aprenentatge, els préstecs i les reinterpretacions^[2]. Un diàleg entre pobles i entre individus que, recolzant-se en els llenguatges universals^[3] i en les continuïtats culturals (sempre es pot trobar algun valor coincident amb les altres cultures que no els tenen entre si) i no culturals (geogràfiques, socioeconòmiques...) i lluny de l'immobilisme del relativisme multiculturalista que considera que les diferències són insalvables perquè no hi ha res

significatiu en comú o de l'hegemonisme dels dogmàtics que creuen que hi ha veritats absolutes que s'han d'imposar, permeti evolucionar, acordar i avançar.

A l'altre extrem, hi hauria la ciutat-món. Una ciutat-món, precisament perquè està plenament interconnectada i és plenament interdependent (de les altres ciutat-món), és un node dels fluxos globals de coneixements, bens i serveis i persones i per tant és l'escenari de la barreja, la contaminació i l'intercanvi que són alhora potencialment creatius i conflictius. Pensar la ciutat-món ens ha de portar doncs més que en cap altre lloc, apart d'assumir que voler desglobalitzar-la no té cap sentit, a evitar-ne la comunitarització, es a dir la fragmentació social, la privatització sectorial o els replegaments identitaris, i en canvi a apostar d'una banda per la protecció de la intimitat i el foment de les oportunitats de singularització i de l'altre per allò públic en totes les seves dimensions (institucionals i associatives, urbanístiques i socioeconòmiques). D'aquesta manera cada ciutat-món pot aspirar a ser un gresol diferent de la diversitat humana, una síntesi pròpia i única de la pluralitat cultural i social en un territori concret, configurant totes elles una xarxa que s'ha d'anar superposant a l'arquitectura política internacional actual basada en una jerarquia d'estats, entesos com a peces pretesament homogènies i últimes del mapa mundi.

Aquest és el cosmopolitisme socialista, el que hauria de ser bandera i objectiu prioritari d'una renovada Internacional Socialista. Un cosmopolitisme que es contraposa a qualsevol tipus d'imperialisme de les nacions o del diner i que necessàriament es construeix d'abaix a dalt a partir del federalisme, la democràcia i la redistribució. Un cosmopolitisme que vol superar les dialèctiques nord/sud i orient/occident per proposar una autèntica "societat" que integri tots els pobles i totes les cultures.

---

[1] El sinòleg francès F. Jullien sintetitza aquesta possibilitat en l'expressió "l'incommensurable no és incomparable" i recorda encertadament que la intel·ligència és la mateixa per tots els humans, el que fa intel·ligibles totes les cultures passades o presents.

[2] Com dues cares de la mateixa moneda, plurilingüisme i traducció es converteixen en les eines més útils per establir aquest autèntic diàleg perquè sempre forcen a la reelaboració i a la incorporació d'una mirada externa i diferent sobre tota creació o pensament.

[3] Música-art, matemàtiques-ciència, jocs.

República Federal Europea

Europa és la geografia d'una idea. Una idea nascuda de la Grècia clàssica que Roma, el cristianisme, el renaixement i la il·lustració han anat reinterpretant i estenent per un territori canviant i indefinit fins fer-ne una realitat geocultural i en diverses èpoques un subjecte històrico-polític [1]: és la idea de la filosofia, és a dir de l'"amor pel saber", del coneixement fruit de la interrogació, del voler donar un sentit propi a la vida i comprendre el món que ens envolta trencant els motllos de la tradició, superant l'explicació que simplement s'autoimposa [2]. Creure en la filosofia és creure que es pot forjar nou saber (teories) més enllà del saber que ja està donat i es va traspasant (sovint de manera iniciàtica) [3]. Creure en la filosofia és creure en l'autonomia de la raó i en el pensament especulatiu que, preguntant i dubtant, obren infinites possibilitats de construir i de deconstruir, d'alliberar i d'alienar, de progressar i de retrocedir i en conseqüència adoptar tots els seus fills i filles: la creativitat i la ciència, el pluralisme i la fal·libilitat, el canvi i la inestabilitat. I és la llavor d'aquesta idea germinada a l'escalf de l'àgora de la polis grega la que, empeltada en el mestissatge cultural o trasplantada per les guerres, seguint èpoques d'esplendor o de replegament, ha acabat arrelant a tots els pobles del continent i a través seu arribant als altres.

Ser europeu és doncs assumir viure en aquest entorn conceptual i en el marc de tots els principis socials i polítics que se'n poden derivar. I ser europeista és voler una unió de tots els europeus on per sobre de tot regeixi "la idea d'Europa".

Humanisme laic, criteri científico-tècnic, Estat de dret i del benestar, democràcia són els més importants d'aquests principis socials i polítics que figuren avui a l'ordre del dia de tots els nostres estats "europeus". Uns estats europeus que paradoxalment es veuen a sí mateixos com a estats-nació quan nació i Europa són essencialment contradictoris perquè l'eurofilosofia és transnacional (travessa i transcendeix les nacions) i no supranacional (agrega les nacions). Diversitat, complexitat i respecte per la diferència (molt més enllà de la mínima tolerància) són sense dubte consubstancials a Europa però immediatament ho són també la hibridació pluricultural fruit del diàleg i la disputa i el caràcter sempre obert del propi concepte (per exemple a la incorporació de tothom que vulgui adherir-s'hi sense més condició que la voluntat de fer-ho) el que xoca inevitablement amb la preeminència del factor d'homogeneïtat com a regulador intern i extern de la Nació (en particular en relació amb la sobirania).

La construcció institucional i política d'Europa té per tant sentit si sap garantir i integrar la seva enorme i magnífica pluralitat històrica, cultural, lingüística, religiosa, ideològica i d'estils de vida precisament des de la plurinacionalitat però no acabarà d'existir mai mentre la seva sobirania emani i resideixi en els estats-nació perquè es considera que són la forma política "natural". Si els pobles europeus sobirans no passen a ser el poble sobirà d'Europa no hi ha unió europea real possible. Un poble sobirà que cedeixi directament sobirania als diferents nivells de govern i administració incloent-hi per fi i de manera destacada l'europeu i creant així una geometria variable de sobirania compartides. Un poble sobirà que es constitueixi en República Federal Europea.

L'Europa-estat, la República Federal Europea, només necessita aquest últim esforç per acabar de néixer. Somiada des de feia 150 anys, finalment al 1950 va ser concebuda per França i Alemanya per intentar enterrar definitivament les seves guerres monstruoses (1870, 1era i 2ona guerres mundials) i posicionar-se en la nova guerra freda que s'iniciava. En els 60 anys següents la gestació ha avançat moltíssim quantitativament, arribant als 28 països associats, i qualitativament, mitjançant acords econòmics (CECA, Mercat comú i Euro) i la desaparició de les fronteres interiors. Però l'episodi frustrat del tractat constitucional va fer començar el compte enrere: o néixer o quedar atrapats en l'explosiva disfuncionalitat de compartir els reptes i els problemes de la globalització sense poder decidir conjuntament cap resposta ni solució. Per això cal recórrer sense dilacions l'últim tram del camí i empènyer el part de les estructures d'una Europa federal:

- civils: lliure circulació total i ciutadania única
- econòmiques: pressupost del 10% del PIB a partir de bases fiscals pròpies (sobre el CO2 i les transaccions bancàries per exemple), eurobons i Tresor Públic més enllà del BCE, política fiscal comuna...
- socials: prestació d'atur i salari mínim homologats
- internacionals: seguretat, exèrcit i diplomàcia europeus
- polítiques: sistema bicameral (Parlament Europeu i Consell Europeu en peu d'igualtat) i govern nomenat per un president escollit pel Parlament

Unes estructures que només es poden pensar unides a la consolidació d'una esfera pública europea vertebradora del debat, el diàleg i la disputa del que parlava abans. Aquesta esfera pública ha d'estar constituïda per tres elements: mitjans i espais de comunicació compartits, organitzacions i activitats transnacionals (reivindicatives, culturals, esportives... i no només econòmiques o comercials) i, amb el mateix argument que per a la tesi 10 (vegeu nota 3), plurilingüisme i traducció.

El socialisme és doblement europeïsta. Primer perquè forma part del gran corrent societarista que és intrínsecament europeu i vol ser-ne la seva expressió més coherent i radical (vegeu tesi 3). I en segon lloc perquè la República Federal Europea és en el món d'avui l'única escala útil per fer possible avançar els principis – democràcia deliberativa, redistribució, federalisme i cosmopolitisme – que fonamenten el progrés just (més igualtat per ser més lliures) que defensem. Al segle XXI, lluitar pel socialisme, per crear "societat" en base a co-decidir, compartir i cooperar, continua volent dir superar la conjunció estat-nació i passa per tractar de bastir una Europa-estat integradora de la diversitat d'individus, cultures i pobles re-articulant-la internament a partir de la xarxa de ciutats (moltes elles antigues ciutat-estat) i, negant-se a replegar-se sobre sí mateixa, actuar externament com el laboratori i l'avantsala d'un encara llunyà estat-Món.

Definitivament, el projecte de construcció política d'Europa ha de ser el concepte troncal de tots els programes socialistes del continent. Ha arribat l'hora que es constitueixi el gran partit socialista europeu transnacional que impulsi i lideri la proposta d'una República Federal Europea fins a aconseguir que es faci realitat.

[1] *Europa neix quan la meitat de Grècia era a l'Àsia Menor agafant el nom d'una princesa fenícia i avui es confon amb Occident després que, per exemple, Alexandre Magne la portés fins a l'Afganistan o amb Carlemany quedés reduïda a l'Europa central i que s'assimilés a les fronteres del llatí o de la religió catòlica.*

[2] *Al 1935 E. Husserl ho va afirmar amb contundència: "Europa va néixer de la idea de la Raó i de l'esperit de la Filosofia" i molts altres pensadors ho comparteixen (K. Jaspers, J. Patocka, X. Rubert de Ventós, M.Cacciari...)*

[3] *La filosofia no és la saviesa i s'oposa tant al saber instrumental dels sofistes com al saber sagrat dels sacerdots.*

El laborisme té tot el sentit

El procés de transformació del medi que ens envolta per satisfer les nostres necessitats, base de la forma humana de vida, es regeix per la Cultura (tal i com explicava a la tesi 1), és a dir per la nostra capacitat d'imaginar i construir condicions i usos diferents d'aquest medi. Dominar la Natura, dependre'n cada cop menys, passar-la de variable a paràmetre (les reserves de derivats fòssils i els trastorns climàtics i sísmics semblen avui els seus últims elements imprevisibles) posa en acció combinada les dues cares de la cultura: coneixement i treball. Perquè no hi ha transformació viable sense disseny fruit del coneixement ni sense materialització fruit del treball. Coneixement i treball són doncs el que ens humanitza.

Però aquesta conceptualització és moderna [\[1\]](#) i durant segles la humanitat ha cregut més aviat el contrari, que la Natura (per intervenció de Déu) proveeix i que el treball és el tribut o càstig que cal pagar-li, mentre que el coneixement és el que ens eleva per damunt de la nostra condició humana. Per això, en l'organització social comunitària pre-moderna el treball és sempre penós i l'ideal és viure sense treballar (més o menys dedicat al coneixement i al poder que se'n desprèn). En la comunitat sempre jerarquitzada el treball és forçat (esclavatge, servitud, gremis familiars) o informal i fragmentat, per pura subsistència o infra-remunerat, ratllant sempre la indigència o la caritat, i sobretot assignat a priori per sexe, edat-condició física i per origen social, fent que no hi hagi cap separació entre feina i resta de la vida. Només els rics no treballen, perquè no els cal i perquè no els correspon.

Fins que la revolució moral, política i científic-tècnica (Newton, Watt, Lavoisier...) de la Il·lustració porta la societat post-comunitària de la ma de la industrialització i capgira la concepció del treball, atorgant-li una centralitat social que mai no havia tingut. L'individu lliure i igual ja depèn de sí mateix, i per definir-se i construir-se a partir de les seves idees i forces recorre al treball: qui sóc i què tinc pot canviar treballant. Neix l' homo faber que universalitza el treball i reabsorbeix l'escissió coneixement/treball en donar-li la preeminència al saber-fer.

La industrialització és el nou procés de producció que, fruit de passar de les eines a les màquines que funcionen amb energia no animal (generada primer pel vapor i després principalment per l'hidrocarbur), permet augmentar exponencialment la productivitat (igual valor en molt menys temps) i per tant fabricar a gran escala i al mateix temps retro-alimenta molt més acceleradament la innovació tecnològica, començant per l'aparició de noves matèries primeres (cautxú, llauna, plàstic, alumini, silici...). Aquesta nova forma de producció i el seu potencial de superproducció, de produir molt més del què es necessita directament, que podria arribar a comportar un excedent generalitzat, canvien completament les bases de l'economia: una oferta teòricament infinita necessitarà estirar de la demanda i no al revés; una oferta teòricament infinita fa possible pensar en l'abundància i per tant en la superació de la misèria i en la redistribució de la prosperitat i el benestar. Qui, com i a on es crea el valor i la riquesa són diferents d'abans, així com les característiques i funcions de les empreses, del comerç, del patrimoni i del finançament (sorgeixen, per exemple, la persona jurídica i la borsa) i evidentment també del treball. Amb la industrialització el treball migra de camps i tallers a fàbriques i oficines urbanes, es subdivideix, s'especialitza i s'intensifica qualificant-se, però sobretot es salaritza, passant del "a tant la peça o el producte" al "a tant el temps dedicat"

(hora, jornada, setmana o mes). El treball ja no és forçat o assignat, sinó disponible, ja no ha de ser informal o fragmentat, sinó regularitzat i estructurat, ja pot no ser d'autoproducció o subsistència sinó remunerat. Tot plegat amb unes conseqüències socials molt destacables: la separació gradual entre feina i resta de la vida, la consciència de la causalitat del treball en el guany, i el gran protagonisme que va agafant el consum.

Davant d'aquest paper clau del treball en el nou model econòmic i social es configuren i competeixen tres posicions ideològic-polítiques molt contraposades entre sí. La posició capitalista valoritza el treball considerant-lo el mitjà imprescindible per produir el benefici (la inversió en matèries i màquines només retorna benefici després del treball que assegura la producció del bé o servei) que en últim terme és el motor social. Per això postula una ètica i una èpica del treball, però paradoxalment per això també el mercantilitza reduint-lo a força de treball intercanviable i cosificant així el treballador com a simple engranatge. A l'altre extrem d'aquesta mateixa lògica, la posició anti-productivista rebutja el treball precisament perquè lliga inevitablement la producció a la voluntat d'enriquiment, d'augment del capital sense escrúpols, cosa que porta a l'explotació dels treballadors i la creació de necessitats artificials de consum i propietat. Front al treball, amb el rerefons de la utopia rural comunitària que creu que la millor vida és sentir-se en plena harmonia amb la natura o de la utopia comunista que preveu l'abundància fruit de la col·lectivització de l'economia, reivindiquen la cura i la col·laboració autodeterminada sense intermediacions, però sobretot l'oci (o mandra per a Lafargue) per tenir el domini del propi temps, un temps que no cal omplir d'entreteniment, sinó de contemplació i autoreflexió, de vida simple i honesta.

La posició laborista, ben al contrari, associa plenament vida amb sentit, vida decent a treball digne [2]. El treball en bones condicions de realització i de remuneració és essencialment útil: t'és útil i et fa sentir útil. Cos i ment es beneficien decisivament de la salut (abric, alimentació, exercici...) i l'estímul (acció, interacció, identificació...) que aporta el treball com a activitat en sí i com a recursos que genera. El laborisme veu en el treball associat (organitzat de mutu acord amb convenis i contractes justos i objectius compartits) el model a perseguir i per això defensa amb radicalitat el cooperativisme, el sindicalisme i el reconeixement legal universal de drets laborals que s'equiparin als drets polítics vigents (i també fa del treball la referència de totes les prestacions socials).

El socialisme és un laborisme. Ho és perquè, compartint el principi de la modernitat "ser és fer", fonamenta en el fer-treballar amb els altres la solidaritat socialista (vegeu tesi 6) i perquè, recollint la idea que el treball digne és condició bàsica per a una existència plena, assumeix la representació de tots els objectius i repte polítics que se'n deriven per transformar l'economia i les relacions sociolaborals utilitzant primordialment la palanca de l'Estat.

Avui, fruit del seu propi desenvolupament, la industrialització depèn cada cop menys del valor treball i més del valor coneixement (valor afegit). Per això el capitalisme, ara autoanomenat neoliberalisme, ha canviat progressivament el productivisme (benefici amb la producció) per la financiarització (benefici amb el diner), i passa a primar el crèdit davant del salari i a voler convertir els treballadors en empresaris de sí mateixos [3], reprecaritzant, per tant, el treball. I per això, avui més que mai, el socialisme ha de ser laborista i combatre amb tota la seva força teòrica i política tant la precarització de les condicions laborals i la dualització social que

comporta, com la creditització de l'economia per consolidar i estendre el treball associat a partir de tres propostes estratègiques:

1. Re-industrialització, per donar molt més pes al sector productiu davant del sector financer i afavorir l'ocupació estructurada (llocs de treball més qualificats i estables).
2. Democràcia laboral, per garantir que les relacions laborals es regeixen sempre pels convenis i la negociació col·lectiva, i que els treballadors participen com a tals en la presa de les decisions empresarials.
3. Renda Bàsica Universal, per reconèixer tots els ciutadans com a treballadors (estiguin ocupats o no) i empoderar-los econòmicament (evitant així definitivament la seva cosificació).

---

[1] *Només la modernitat secularitzada pot pensar un saber en acció que substitueixi el saber per a l'ànima, explica el filòsof txec J. Patocka.*

[2] *J. Ruskin i W. Morris, artistes i pensadors anglesos de l'època victoriana, formulen aquesta idea en detall.*

[3] *El filòsof alemany contemporani Byung-Chul Han explica com el capitalisme, després d'exportar-la al tercer món, muta l'explotació en autoexplotació.*

L'ètica del convenciment

L'acció política es fonamenta en l'ètica [1]. Allò polític, és a dir el conflicte interhumà inherent a la seva pluralitat, només es pot abordar com a política per a delimitar-lo, superar-lo o representar-lo a partir de criteris ètics. En les estructures socials orgàniques on la vida és funcional (es viu segons la forma preestablerta que marca la posició que s'ocupa) ètica, moral [2] i política estan soldades, són úniques i completament coherents i consistents entre sí, tres cares d'un mateix patró del bé i del mal. En les estructures socials obertes, en canvi, on la vida són possibilitats i condicionaments, eleccions i obligacions (drets i deures) ètica, moral i política són diverses i la seva interrelació pot ser relativa, parcial o només unidireccional, fent que el valor i la bondat de les accions humanes sigui un judici compost i a posteriori.

L'ètica política socialista és l'ètica del convenciment. Del convenciment propi, íntim que impedeix l'acció política si no és coherent amb les pròpies idees i del convenciment dels altres que impedeix imposar-les sense el seu acord. Una ètica política que no confronta conviccions i responsabilitat [3] i que està tan allunyada de l'ètica de les finalitats últimes que tot ho subordina a una Veritat i s'autoimposa obediència i sacrifici a més de combat contra l'enemic i indiferència amb l'estrany com de l'ètica del poder que tot ho relativitza en funció del seva obtenció o la seva continuïtat i que veu la política com una lluita acarnissada de suma zero, de guanyadors i perdedors o de l'ètica individualista del viu i deixa viure.

Aquesta posició ètica té dos pressupòsits forts sobre la condició humana i dues conseqüències polítiques també radicals.

El primer pressupòsit és la consideració que l'ésser humà no és per natura ni egoista ni altruista si no que és totes dues coses alhora (o alternativament) i així l'ètica no és ni una mordassa ni una perversió dels instints humans primaris que la col·lectivitat imposa als individus sinó una autoconstrucció racional pròpia (potser compartida) i per tant fràgil i sempre sotmesa a revisió. El segon pressupòsit és el de la dignitat. En el sentit passiu kantian, és a dir que només s'és digne de la condició humana si un es té a sí mateix com a fi (es proposa fins i projectes per a sí) i si no és mai només un mitjà per als altres ni per a un mateix, però també en el sentit actiu de què la dignitat són les condicions de vida dignes. Formulats al revés: tota dominació (humiliació, degradació, explotació de qualsevol tipus) i tota discriminació són intolerables. La vocació de convenciment neix doncs del reconeixement en l'altre de la pròpia dignitat i de la pròpia capacitat de reflexió ètica.

A l'altre extrem del raonament, l'ètica del convenciment comporta d'una banda la lògica acceptació de la discrepància, de l'oposició i de la desobediència (assumint-ne les conseqüències) però no de cap superioritat ètica ni de cap legitimitat superior a la legalitat democràtica i d'altra banda comporta el rebuig sense matisos de qualsevol forma de corrupció política (nepotisme, suborn, prevaricació...) no per raons d'exemplaritat sinó perquè perverteix el funcionament i les regles del joc democràtic, perquè és fer trampes.

En termes concrets de bon govern, de govern que reuneix plenament la seva doble funció de delegació i representativitat, l'ètica política del convenciment es pot desplegar en 6 principis normatius:

- 1)Portar la iniciativa, el lideratge per canviar les situacions
- 2)Complir el pacte electoral amb la ciutadania
- 3)Tenir sensibilitat i respecte de totes les opinions però contestar totes les discrepàncies
- 4)Buscar capacitat i competència per comprendre i fer-se comprendre
- 5)Donar explicacions dotant-les de sentit polític
- 6)Fer-se càrrec dels problemes, assumir les conseqüències de les decisions, dimitir si cal

Sis principis que sempre, en l'acció de govern i més enllà del govern en qualsevol acció política, queden traspassats per dues predisposicions que els són consubstancials: la passió cívica, és a dir tenir ideals, compromís, implicació per defensar-los i el coratge cívic [4], és a dir la valentia per no permetre que la força o la intimidació s'imposin.

En definitiva, per els i les socialistes poder és convèncer. Convèncer estant convençut. Convèncer a partir de les nostres raons i els nostres projectes i des de l'emoció que ens fan sentir l'esperança en un món més just i la fraternitat envers el gènere humà. I convèncer mostrant total correspondència entre discurs i pràctica, entre idees i actes.

[1] *El marxisme i molts filòsofs contemporanis, amb H.Arendt al capdavant, s'oposen a aquesta idea clàssica i kantiana. Bé perquè no admeten cap fonament bé perquè el troben en l'estètica abans que en l'ètica (Arendt) o en la ciència social abans que en els valors (Marx).*

[2] *Moral (del llatí mors,moris que vol dir costum) és el conjunt de normes de comportament social que formen una autoritat intersubjectiva front l'autoritat interior i subjectiva de la consciència o l'autoritat objectiva i positiva de les institucions i la llei.*

[3] *El sociòleg alemany M.Weber formula l'oposició més coneguda de l'ètica política entre conviccions i responsabilitat (conseqüències) en la seva conferència "La política com a vocació" pronunciada durant l'hivern revolucionari de 1919.*

[4] *Aquest és un concepte manllevat als filòsofs hongaresos A.Heller i F.Feher.*

La ideologia va per davant

La forma d'organització humana vigent avui (principalment a Occident), el nostre sistema social és la Modernitat. Modernitat en contraposició a l'antic règim, que desapareix a cavall dels segles XVIII i XIX sota l'estocada de les revolucions americana i francesa, i com a tercera gran etapa de la Història després del període greco-romà i de la cristiandat [1]. Modernitat que es configura a partir, alhora, d'una metaideologia compartida i present en tots els seus àmbits i del sediment híbrid que va deixant la pugna entre les ideologies que produeix. La metaideologia de la modernitat és el resultat de la Il·lustració, és a dir el predomini de la racionalitat, que és la que engendra la ciència i la revolució tècnico-industrial, i el naixement de la individualitat, que és el que vertebrava les noves estructures socials postcomunitàries i dona sentit als drets humans [2]. Les ideologies de la modernitat són les que s'inscriuen en els tres corrents que produeix – individualisme, comunitarisme i societarisme – i que es delimiten a partir dels valors de llibertat (pluralisme i totalitarisme) i d'igualtat (esquerra i dreta) tal i com explicava a les tesis 3 i 4.

El sistema social no és doncs una maquinària per sobre de les voluntats humanes sinó un entramat d'ideologia: les idees són el que mou el món. Idea (del grec eidos que vol dir forma) és un pensament que anticipa la realització, que precedeix la materialització de les situacions i les configura. Les idees són l'essència del coneixement i només es poden presentar en forma de narració o relat i per això són el que hi ha darrera de qualsevol teoria (en grec theoros, visió) i de qualsevol forma d'art. Les idees són la guia de l'acció humana individual o col·lectiva (per viure es necessiten idees, per conviure es necessiten ideals).

Aquest és un plantejament altament controvertit i contestat des de moltes bandes, per molts arguments que consideren per exemple que la ideologia és sempre una representació falsa i fal·laç de la realitat per encobrir alguna forma de domini o que el món es mou per altres factors. Factors que ens superen, ens trascendeixen com a humans (Déu, la Providència o la Natura feta de lleis ecològiques i biològiques) o dels que la consciència no es pot alliberar (l'ADN on tot hi està inscrit o les pulsions i instints de l'inconscient) o que tenen prelació sobre l'intel·lecte (l'amor). Però també factors fruit d'invertir el raonament i fer de les idees i de la ideologia la conseqüència i no l'anticipació de la pràctica, del desenvolupament social efectiu, de les relacions materials i llavors són la Història, l'Economia, la Tecnologia o la Demografia les que mouen el món o més mundanament la voluntat de poder, de dominació, de glòria o la por i l'autoconservació o el càlcul i l'interès. Per d'altres, l'únic que aporta canvi és la part imprevista i sempre inherent a qualsevol acció humana, l'esdeveniment [3]. Fins i tot el relativisme proclama la fi de la modernitat, de l'autoafirmació de la raó (som a la postmodernitat on tot pensament és dèbil i en bona mesura equivalent perquè ja no hi ha fonamentació universal possible) i per tant de qualsevol ideologia amb voluntat de determinar el futur del nostre món.

Més en concret, el capitalisme es considera a sí mateix, i apareix majoritàriament (massa reflexions crítiques li concedeixen), com l'estructura base, el moll de l'os del sistema de la modernitat en tant que formulació coherent amb el que realment passa: tots som homo economicus regits per la llei invisible i de ferro de l'oferta i la demanda perquè en últim terme els diners, la disposició de capital és l'únic que pot permetre la felicitat. Així, es fa omnipresent (pot ser alhora l'explicació del puritanisme auster i del consumisme hedonista) i expulsa

qualsevol altre plantejament a la categoria d'ideologia periclitada, per irrealista i per irrealitzable, i en últim terme antisistema.

Però el capitalisme només és la ideologia neoliberal, una de les moltes compatibles amb la modernitat, que amb la globalització intenta adquirir una posició hegemònica. I encara que el diner (a l'igual que el treball o la informació) tingui més presència en la modernitat que en la pre-modernitat [4] ni vivim en una economia capitalista (sinó d'estat-i-mercat) ni el benefici és l'únic valor existent (la identitat o la cooperació entre d'altres el poden substituir) i en canvi el que s'infiltra a tot arreu són precisament les idees (gairebé tot el que consumim són objectes i serveis hipertransformats pel disseny i la idea del producte).

El socialisme creu que podem i hem de decidir amb quines idees volem viure. El socialisme creu en la força de les idees, en la seva capacitat per liderar les agrupacions humanes i per portar els canvis socials. Idees que certament neixen del cervell humà i sempre delimitades pel llenguatge on s'articulen i pel context de l'època en que sorgeixen però al mateix temps sempre potencialment infinites i potencialment portadores d'imaginació per anar més enllà de la realitat. Sense dogmatisme, els i les socialistes pensem que les nostres idees són les millors, i els nostres ideals els més convenients per convidaure, però també sabem que no són les úniques possibles i que cal contrastar-les en els processos democràtics. D'aquesta convicció i del criteri ètic del convenciment (vegeu tesi 13) se'n deriva que no hi ha res políticament més rellevant que el posicionament ideològic i que el combat de les idees. I per això, el fonament ideològic ha d'anar per davant en totes les propostes polítiques socialistes. El tactisme dessagna el socialisme.

El socialisme és doncs una ideologia de la modernitat. Una ideologia que es diferencia i s'oposa a d'altres ideologies (i al capitalisme en particular) perquè forma un conjunt consistent d'idees socials i polítiques, un programa global i a llarg termini cap un horitzó concret de canvi i millora de les condicions de la pròpia modernitat: una societat justa, una unió d'éssers humans lliures i iguals de dret i de fet tots diferents i tots interdependents.

---

[1] *El pensador alemany U.Beck distingeix dues fases de la modernitat: la modernitat industrial, estructurada i lineal, i la modernitat actual informacional o reflexiva, fluida i no lineal. Aquesta segona és la que anomena societat de risc (i Z.Bauman modernitat líquida).*

[2] *Per a la teoria general de sistemes del sociòleg alemany N.Luhman, el que caracteritza la modernitat en contraposició al sistema d'estratificació i jerarquia pre-existent és un nou sistema de diferenciació funcional, és a dir de convivència amb poca interdependència per part de subsistemes focalitzats en abordar reptes o problemes socials (economia, política, ciència, art...) que s'autoregulen i s'autoreproduïxen.*

[3] *Aquesta és la tesi de H.Arendt que no vol ni sentir parlar d'ideologia (per ella, literalment, la lògica d'una idea que tot ho esclafa) i que afirma "millor viure en la contradicció que en la ideologia".*

[4] L'estatus adquirit per naixement (o per casament) relativitzava el rol social del diner i l'organització pre-industrial limitava el nombre d'intercanvis on s'utilitzava (així com el treball no tenia cap valor i la informació circulava amb moltes dificultats).

La utopia societària

Emancipar-se és alliberar-se de tota dominació, deixar enrere les privacions i restriccions de la lluita per la supervivència, no estar al servei de ningú depenent-ne exclusivament. Emancipar-se és assumir el control de la pròpia vida i disposar d'autonomia plena per a l'execució de la sobirania individual. Emancipar-se és assolir la dignitat de tenir personalitat i consciència, de ser subjecte i no objecte, d'evitar la cosificació de ser un simple mitjà per a d'altres. Emancipar-se és poder ésser actiu i desplegar totes les potencialitats que la cultura humana posa a la nostra disposició.

Tanmateix, l'emancipació només pot ser inclusiva, de tots i per a tots, perquè els recursos, les condicions i les oportunitats que la fan possible depenen dels altres. Una emancipació sense els altres o malgrat els altres en un model d'atomització individual, i no diguem contra els altres, sempre engendra o és fruit de la competició (guanyadors / perdedors) i l'enfrontament, el que fa, a més d'injusta, insostenible a curt o mitjà termini [\[1\]](#).

En sentit invers, l'emancipació possible de dret i de fet, amb els altres, posa automàticament en joc la igualtat i la solidaritat: la igualtat resultant de reconèixer que les necessitats, les opcions i la voluntat de tothom tenen el mateix valor polític i que per tant s'han de conjugar superant la jerarquització i homogeneïtzació comunitàries, i la solidaritat imprescindible per a què, en conseqüència, compartim treball, riquesa, coneixement i poder cooperant i codecidint.

Socialisme és doncs emancipar-se amb els altres, creure que la pròpia emancipació s'entrecrua amb la dels altres i esdevé, per tant, només imaginable fent de l'associació i la socialització els patrons rectors de les relacions interhumanes, és a dir, construint una autèntica "societat" entre tots els individus per conuiu "socialment" en el sentit més essencial del terme. Una "societat" humana que reconeix a tothom i universalitza el dret a formar-ne part, que demana però la voluntat explícita o consentiment per fer-ho i que es regeix per unes regles conegudes i acceptades. Una "societat" que garanteix drets però necessita responsabilitat i compromís. Una "societat" desproveïda de designis o de transcendència que és un pur exercici col·lectiu d'autogovernabilitat amb plena consciència i transparència [\[2\]](#).

Per això, el socialisme, tant ahir en els seus orígens com avui després de dos segles de lluites, pactes i governs, és democratització-universalització de la "societat" per incloure-hi els treballadors (i tots els no poderosos) i abolir l'explotació i l'opressió i socialització de la democràcia per evitar l'exclusió assumint la singularitat de totes les individualitats humanes.

Sí, som els demòcrates socials o socialdemòcrates, som els que defensem per a tothom drets polítics i drets socials, perquè creiem en la "societat" universal. I tenim un programa de transformació [\[3\]](#) per mirar d'arribar-hi: a partir del convenciment propi i dels altres, legislar i desenvolupar serveis públics que portin democràcia deliberativa, economia redistributiva i laborista, federalisme, europeisme i cosmopolitisme, conscients que cada nou individu i cada nova generació són un full en blanc que només pot aprendre a ser lliure en base a l'educació i a la memòria crítica [\[4\]](#).

Sabem però que la “societat” socialista és un horitzó, un telos (projecte) més que un nomos (normativa), una utopia que s'albira però a la que mai s'hi arriba. El magnetisme d'aquest horitzó mai assolit és el que fa del socialisme una força de canvi que no s'atura, que no es dona mai per satisfeta, una força que no es conforma, crítica i autocrítica, orgullosa del què aporta però sempre disposada a pensar què més pot aportar. Alhora, la consciència d'aquesta condició d'utopia és la que no ens deixa sentir cap superioritat moral: el nostre no és un model tancat i perfecte, sinó un conjunt d'objectius, valors i propostes que en l'organització social moderna i vigent que volem canviar ha de conviure i barrejar-se amb d'altres, en una realitat política que ni és, ni serà, ni volem que sigui pura. Les conviccions que ens allunyen del relativisme, ens allunyen també de sectarismes, anatemes i exclusions.

Quan al llarg de la història, els éssers humans i els pobles han pensat sobre com evitar la decadència personal o col·lectiva davant dels reptes de la vida i el pas del temps, sempre han trobat dues respostes excloents. Per a uns, evitar la decadència és conservar l'ordre existent, limitant-ne les alteracions. Per d'altres, tot el contrari: evitar la decadència és evolucionar, canviar successivament l'ordre existent per un de nou. El socialisme forma part d'aquesta segona forma de pensar i per això proposa des de l'inici de la modernitat evolucionar buscant acostar-se a l'horitzó d'una utopia societària emancipadora.

---

[1] *La paràbola de la dialèctica de l'amo i l'esclau de Hegel és la formulació més coneguda d'aquesta limitació.*

[2] *El filòsof francès J.L. Nancy veu la “societat” com un agregat susceptible d'organitzar una existència ni individual ni col·lectiva, sinó pensada com el plural dels singulars.*

[3] *És molt interessant l'anàlisi de les teories de la transformació social (rupturista, intersticial i simbiòtica) que proposa el sociòleg nordamericà E.O. Wright en la seva obra “Construyendo utopías reales”, on assimila socialisme a poder social enfront del poder econòmic i del poder de l'Estat.*

[4] *Per al filòsof Tzvetan Todorov es tracta “d'alliberar-nos de l'esclau que tots portem a dins”.*

BIBLIOGRAFIA

Per arribar a les conclusions que he exposat en les 15 Tesis per bastir un socialisme contemporani he treballat i reflexionat a partir de moltes lectures en els últims cinc anys. A continuació les relaciono, agrupant-les en tres categories. El primer grup el formen les obres que han estat essencials per formar la meua posició teòrica ja sigui seguint-les, reinterpretant-les o contradient-les. En el segon relaciono totes les altres lectures que m'han fet aprofundir, complementar o matitzar les meves idees bàsiques. Finalment, el tercer incorpora les obres que només he consultat o llegit molt parcialment.

Lectures essencials

- ARENDT H., La condició humana, Barcelona, Ed 62, 2014
- BAUMAN Z., Socialismo: la utopía activa, Buenos Aires, NUEVA VISION, 2012
- BECK U. y BECK-GERNSHEIM E., La individualización, Barcelona, PAIDOS, 2003
- BRANCA-ROSSO S. et GUILHAUMON J., De société a socialisme: l'invention néologique et son contexte discursif, REVISTA da ABRALIN, vol 1, nº2, pp 11-52, 2002
- ELAZAR D.J., Anàlisi del federalisme i altres textos, Barcelona, IEAutonòmics, 2011
- HABERMAS J., Après l'Etat-nation, Paris, FAYARD, 2000
- JULLIEN F., De lo universal, de lo uniforme, de lo común y del diálogo entre las culturas, Madrid, SIRUELA, 2010
- MARRAMAO G., La pasión del presente, Barcelona, GEDISA, 2011
- OVEJERO F., Proceso abierto, Barcelona, TUSQUETS, 2005
- PEILLON V., Pierre Leroux et le socialisme républicain, Bordeaux, LE BORD DE L'EAU, 2003
- ROSSANVALLON P., La sociedad de los iguales, Barcelona, RBA, 2012
- TODOROV Tz., Le jardin imparfait, Paris, GRASSET, 1998
- TÖNNIES F., Comunidad y asociación, Madrid, BIBLIOTECA NUEVA, 2011
- WRIGHT E.O., Construyendo utopías reales, Madrid, AKAL, 2014

Altres lectures

- AGUILERA A., Hombre y cultura, Madrid, TROTTA, 1995
- ARANGUREN J.L., Etica y política, Madrid, ORBIS, 1985
- BASAVE A., La cuarta socialdemocracia, Madrid, Libros de la CATARATA, 2015
- BERBEL S., CARDENAS M. y PALEO N., Ideas que cambian el mundo, Madrid, CATEDRA, 2013
- BERLIN I., Cuatro ensayos sobre la libertad, Madrid, ALIANZA, 1988
- BLANCO F., La economía de la socialdemocracia, Madrid, TECNOS, 2014
- BOBBIO N., Derecha e izquierda, Madrid, TAURUS SANTILLANA, 1995
- BOBBIO N., Igualdad y libertad, Barcelona, PAIDOS, 1993
- BUCHANAN J., Los límites de la libertad, Buenos Aires, KATZ, 2009

- BUNGE M. y GABETTA C., ¿Tiene porvenir el socialismo?, Barcelona, GEDISA, 2015
- CAAMAÑO F., Democracia federal, Madrid, TURPIAL, 2014
- CAMPS V., Paradojas del individualismo, Barcelona, CRITICA, 1993
- CAPDEVILA N., Le concept d'ideologie, Paris, PUF, 2004
- CASTORIADIS C., La democracia como procedimiento y como regimen, Iniciativa Socialista, nº38, feb. 1996
- COTARELO R., La izquierda: desengaño, resignación y utopía, Barcelona, Ediciones del DRAC, 1989
- CRICK B., Socialismo, Madrid, ALIANZA, 1994
- CRUZ M., Hacerse cargo, Barcelona, PAIDOS, 1999
- CRUZ M., Narratividad: la nueva síntesis, Barcelona, Ed 62, 1986
- Diversos autores, Les ideas de l'esquerra, Barcelona, COLUMNNA-PSC, 1994
- Diversos autores, Democracia en suspenso, Madrid, CASUS-BELLI, 2010
- De los RIOS F., El sentido humanista del socialismo, Madrid, BIBLIOTECA NUEVA, 2006
- DIEZ F., La imaginación socialista, Madrid, SXXI, 2016
- DUMENIL G., LÖWY y RENAULT E., Leer a Marx, Buenos Aires, AMORRORTU, 2015
- DURKHEIM E., El socialismo, Madrid, Editora NACIONAL, 1982
- ELIAS N., La sociedad de los individuos, Barcelona, Ed 62, 1990
- ERREJON I. y MOUFFE CH., Construir pueblo, Barcelona, ICARIA, 2015
- ESPOSITO R., Comunidad, inmunidad y biopolítica, Barcelona, HERDER, 2009
- FELBER C., L'economie citoyenne, Paris, ACTES SUD, 2011
- FURET F., Le passé d'une illusion, Paris, R.LAFFONT, 1995
- GARCÉS M., Un mundo común, Barcelona, Ed BELLATERRA, 2013
- GARCIA RUIZ A., Impedir que el mundo se deshaga, Madrid, Libros de la CATARATA, 2016
- GONZALEZ AMUCHASTEGUI J., Louis Blanc y los orígenes de la socialismo democrático, Madrid, CSIC-SXXI, 1989
- GRAEBER D., La utopia de las normas, Barcelona, ARIEL, 2015
- HABERMAS J., Ensayos políticos, Barcelona, Ed 62, 1988
- HAHNEL R., Del pueblo para el pueblo, Barcelona, ICARIA, 2014
- HAN B.C., Psicopolítica, Barcelona, HERDER, 2014
- HELLER A. y FEHER F., Anatomía de la izquierda occidental, Barcelona, PENINSULA, 1985
- HUICI G., El dios ausente, Barcelona, ELBA, 2016
- KAMENKA E., Les fondements éthiques du marxisme, Paris, PAYOT, 1973
- KOCKA J., Historia del capitalismo, Barcelona, PLANETA, 2014
- LAZZARATO M., Gobernar a través de la deuda, Buenos Aires, AMORRORTU, 2015
- LE BRAS-CHOPARD A., De l'égalité dans la différence – Le socialisme de Pierre Leroux, Paris, Presses de la F.N.de Sc-Po, 1986
- LUHMANN N., Distinciones directrices, Madrid, CIS, 2016
- MEDINA L.F., El fénix rojo, Madrid, Libros de la CATARATA, 2014
- MORIN E., Pour et contre Marx, Paris, TEMPS PRESENT, 2010
- MORRIS W., Como vivimos y como podríamos vivir, Logroño, PEPITAS DE CALABAZA, 2013
- OVEJERO F., Incluso un pueblo de demonios: democracia, liberalismo, republicanism, Buenos Aires, KATZ, 2008
- PATOCKA J., Platón y Europa, Barcelona, Ed 62, 1991

- QUINTANILLA M.A. y VARGAS-MACHUCA R., La utopía racional, Madrid, ESPASA CALPE, 1989
- RAMONEDA J., Contra la indiferencia, Barcelona, GALAXIA GUTEMBERG, 2010
- RAWLS J., Sobre las libertades, Barcelona, PAIDOS, 1990
- REQUEJO F., Las democracias, Barcelona, ARIEL, 1990
- ROEMER J., Un futuro para el socialismo, Barcelona, CRITICA, 1995
- RUDDIMAN W.F., Los tres jinetes del cambio climático, Madrid, TURNER, 2008
- RUSKIN J., El sueño imperativo, Madrid, VASO ROTO, 2014
- SCHWEICKART D., Más allá del capitalismo, Maliano, SAL TERRAE, 1997
- SEN A., La idea de la justicia, Madrid, TAURUS SANTILLANA, 2010
- SEVILLA J., De nuevo socialismo, Barcelona, CRITICA, 2002
- SOTELO I., El socialismo democrático, Madrid, TAURUS, 1980
- TAYLOR CH., Multiculturalisme, Paris, FLAMMARION, 1997
- TODD E., Le destin des immigrés, Paris, SEUIL, 1994
- TODOROV Tz., Los enemigos íntimos de la democracia, Barcelona, GALAXIA GUTEMBERG, 2012
- TOURAINE A., Igualdad y diversidad, México, FCE, 1998
- TOURAINE A., Nous, sujets humains, Paris, SEUIL, 2015
- VALCARCEL A., Del miedo a la igualdad, Barcelona, CRITICA, 1993
- VAN PARIJS PH., ¿Qué es una sociedad justa?, Barcelona, ARIEL, 1993
- VILAR G., Individualisme, ètica i política, Barcelona, Ed 62, 1992
- WALLERSTEIN I., El capitalismo histórico, Madrid, SXXI, 2012
- WEBER M., El político y el científico, Madrid, ALIANZA, 1967
- ZANATTA L., El populismo, Buenos Aires, KATZ, 2014
- ZARKA Y.CH., Refundar el cosmopolitisme, Barcelona, Ed U.B., 2015

Obres consultades

- CAMPS V., BOTELLA J. y TRILLAS. F., ¿Qué es el federalismo?, Madrid, Libros de la CATARATA, 2016
- Diversos autores, Economía d'una Espanya plurinacional, Barcelona, Els LLUMS, 2014
- ELSTER J., Una introducción a K.Marx, Madrid, SXXI, 1991
- FERRAJOLI L., La democracia a través de los derechos, Madrid, TROTTA, 2014
- GARGARELLA R. y OVEJERO F. (Comp.), Razones para el socialismo, Barcelona, PAIDOS, 2001
- GUSTAFSSON B., Marxismo y revisionismo, Barcelona, GRIJALBO, 1975
- LEFRANC G., Historia de las doctrinas sociales en la Europa contemporánea, Barcelona, ARIEL, 1964
- MERKEL W. (Ed), Entre la modernidad y el postmaterialismo. La socialdemocracia europea a finales del siglo xx, Madrid, ALIANZA, 1994
- NUSSBAUM M., Emociones políticas, Barcelona, PAIDOS, 2014
- ROSSELLI C., Socialismo liberal, México, E.M.UNIDOS, 1977
- SCHAFF A., El nuevo socialismo, Madrid, SISTEMA, 2000
- SEGOVIA J.F., Habermas y la democracia deliberativa, Madrid, MARCIAL PONS, 2008
- THIEBAUT C. (Ed), La herencia ética de la Ilustración, Barcelona, CRITICA, 1991